

Raport asupra nevoilor și dificultăților întâmpinate de refugiații ucraineni din București

Cartografierea percepțiilor și evaluărilor

Autori (în ordine alfabetică):
Alexandra Deliu, Elena Trifan

Iulie 2023

Cu ajutorul:

Cuprins

Introducere	3
Context	4
Studii existente	8
Metodologie	9
Analiza datelor	11
Informații generale despre respondenți	11
Locuire	12
Cantitativ:	12
Calitativ	14
Sănătate	15
Cantitativ	15
Calitativ	18
Ocupare/integrare pe piața muncii	19
Cantitativ	19
Calitativ	21
Educație	22
Cantitativ	22
Calitativ	24
Servicii sociale	25
Cantitativ	25
Calitativ	27
Planuri/intenții de viitor	28
Cantitativ	28
Calitativ	29
Concluzii	32
Recomandări	34
Referințe	36
Anexe	38
Anexa 1 - Chestionar aplicat prin Google Forms	38
Anexa 2 - Ghid de interviu	46

Introducere

Data de 24 februarie 2022 marchează începutul războiului din Ucraina, eveniment cu numeroase consecințe, atât geopolitice și economice, cât și sociale.

Distrugerea infrastructurii în zonele de conflict înseamnă întreruperea/îngreunarea accesului la servicii elementare, cum ar fi asistența medicală primară, acces deficitar la alimente, apă potabilă și altele necesare satisfacerii nevoilor de bază; părți semnificative ale populației sunt aduse în zona sărăciei, sănătatea mentală și bunăstarea individuală sunt sever afectate (Data Friendly Space, ianuarie 2023; iunie 2023). Un alt efect direct și imediat al războiului sunt refugiații – persoane care au încercat să plece din calea conflictului către zone sigure, alte țări decât Ucraina.

Conform datelor furnizate de către UNHCR, în România sunt înregistrați în acest moment 137.130 refugiați din Ucraina (<https://data2.unhcr.org/en/situations/ukraine>, date actualizate pentru România în data de 02.07.2023). Datele sugerează că pentru majoritatea celor veniți din Ucraina România a constituit mai degrabă o țară de tranzit, fiind înregistrate 2.723.490 de intrări în România din Ucraina. De asemenea, numărul mare de plecări din România către Ucraina, 2.234.885, indică faptul că întoarcerea, cel mai probabil temporară, în Ucraina este o practică pentru mulți refugiați. Numărul celor stabiliți temporar în România nu este mare, comparativ cu situația din alte țări precum Polonia (999.690 refugiați din Ucraina la data de 26.06.2023) sau Republica Cehă (350.455 refugiați din Ucraina la data de 02.07.2023). Totuși, dacă luăm în calcul experiența prealabilă limitată a României ca țară de destinație pentru refugiați (Voicu et al, 2018), acest număr devine considerabil și indică existența unui nou tip de realitate care trebuie gestionată, caracterizată de nevoi sociale crescute.

Răspunsul României la criza refugiaților a fost unul imediat și de amploare, mobilizându-se atât oameni de rând/persoane private, cât și ONG-uri și instituții publice. Primul răspuns a fost unul de urgență, de acoperire a nevoilor de bază, precum hrană sau adăpost, atât în cazul celor care au rămas în România cât și în cazul celor care și-au continuat drumul spre alte destinații. Însă, având în vedere continuarea situației critice și a influxului de refugiați, a fost nevoie de un program structurat, centrat pe integrare și gândit într-un orizont de timp mai îndelungat. Existența, încă din iunie/iulie 2022, a Planului național de măsuri de implementat pentru facilitarea integrării refugiaților din Ucraina, constituie cadrul general de referință pentru răspunsul instituțional (atât public, cât și privat) la nevoile existente.

În acest context, demersul de față are drept obiectiv identificarea situației refugiaților ucraineni care locuiesc în București, mai exact percepțiile acestora cu privire la propria situație. Pornind de la cartografierea, în linii generale, a stării actuale așa cum este ea trăită, percepută și redată de către refugiați, de interes sunt mai ales nevoile pe care aceștia le au acum sau pe care cred că le vor avea în viitorul apropiat. Premisa este aceea că un răspuns adecvat din partea societății gazdă, inclusiv ONG-uri, poate fi oferit numai în condițiile în care aceste nevoi și modul în care ele sunt definite și ierarhizate sunt cunoscute.

Context

La nivelul Cancelariei Primului Ministru, a fost constituit Grupul de Coordonare Strategică a Asistenței Umanitare, pentru managementul eficient al răspunsului României la criza refugiaților, mai ales prin facilitarea comunicării între actorii relevanți.

În documentele emise/publicate de către acest task force, se face diferența între răspunsul inițial, acela de asistență de urgență, și răspunsul de protecție, menit să răspundă mai ales nevoilor celor care aleg să rămână în România pe termen mai lung (Grupul de Coordonare Strategică - Asistență Umanitară, aprilie 2022). Prin ordonanța de urgență nr. 100/29.06.2022, Guvernul a aprobat, în urma consultărilor cu grupuri de lucru specifice, un Plan național de măsuri pentru protecția și incluziunea persoanelor strămutate din Ucraina, plan ce cuprinde șapte dimensiuni/domenii: transversal, ocupare, locuire, educație, sănătate, copii și tineret, persoane vulnerabile. Pentru fiecare domeniu, sunt menționate direcții de acțiune pentru facilitarea integrării persoanelor strămutate din Ucraina și a accesului acestora la serviciile necesare (<https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/256915>).

Printre măsurile și inițiativele cheie întreprinse se numără¹:

1. Crearea de grupuri de coordonare: A fost creat un grup de coordonare la nivel național, care include reprezentanți ai ONG-urilor, pentru a facilita coordonarea eficientă a acțiunilor între instituțiile guvernamentale, societatea civilă și organizațiile internaționale. De asemenea, au fost formate celule de lucru la nivel teritorial pentru a colabora și a aloca resursele necesare refugiaților.

2. Legislație în sprijinul inițiativelor: Guvernul a adoptat ordonanțe de urgență și acte legislative pentru a asigura drepturile refugiaților și pentru a facilita cooperarea

¹ Direcția Generală Guvernare Deschisă, Relații Publice și Cooperare Serviciul Politici de Cooperare cu Mediul Asociativ, Informații comunicate de către autoritățile publice centrale și locale privind cooperarea cu organizații neguvernamentale, în contextul crizei refugiaților din UCRAINA

între ONG-uri și instituțiile statului. Aceste măsuri au ca scop acordarea de sprijin în domenii precum educația, sănătatea, munca, protecția copilului și stabilirea serviciilor de asistență umanitară.

3. Platforme și resurse online: Au fost create diverse platforme și instrumente online pentru a facilita colectarea de resurse, coordonarea ajutorului și comunicarea între părțile interesate. Printre acestea se numără platforma „Ucraina - Împreună ajutam mai mult”, platforma Dopomoha.ro, unde sunt centralizate informațiile de interes pentru ucrainenii ajunși în România, platforma națională de pregătire pentru situații de urgență fiipregatit.ro sau aplicația KidsUkraine pentru informații în timp real despre copiii ucraineni.

4. Colaborarea cu ONG-urile și autoritățile locale: Instituțiile prefecturale și autoritățile locale au fost implicate activ în gestionarea acțiunilor și în acordarea de sprijin refugiaților. Au fost stabilite întâlniri, parteneriate și acorduri de colaborare cu ONG-uri, organizații comunitare și instituții pentru a răspunde nevoilor imediate ale refugiaților și pentru a asigura integrarea acestora în comunitățile locale.

5. Finanțare și subvenții: Au fost lansate programe de finanțare și granturi de către Departamentul pentru Românii de Pretutindeni, Primăria Municipiului București și alte instituții pentru a sprijini comunitățile românești din Ucraina, ONG-urile implicate în protecția refugiaților și organizațiile care oferă adăpost și sprijin mamelor și copiilor refugiați.

Raportul de la finalul anului 2022 al Grupului de Coordonare Strategică trece în revistă ce a fost implementat în România, dificultățile întâmpinate, precum și date generale cu privire la numărul beneficiarilor. Două dimensiuni interconectate par să fie importante, ambele adresate prin ceea ce a fost implementat până la finalul primului an: disponibilitatea serviciilor pentru potențialii beneficiari și pregătirea furnizorilor de servicii (prin training-uri) pentru a oferi răspunsuri adecvate celor în nevoie. Raportul pune în lumină aspecte precum accesul la informații din surse de încredere, oficiale, necesitatea de a găsi modalități de depășire a barierei lingvistice, precum și existența grupurilor vulnerabile (cum ar fi copiii, vârstnici), care au nevoie de atenție sporită și acces imediat la servicii de protecție. (Cancelaria Prim-Ministrului, 2023)

De asemenea, Overview of national measures regarding employment and social security of displaced persons coming from Ukraine. Country Fiche – Romania August 2022, trece în vedere măsurile luate de statul român în ceea ce privește situația măsurilor luate de către România în ceea ce privește facilitarea accesului pe piața muncii și acordarea de asistență socială refugiaților din Ucraina. România acordă protecție temporară persoanelor strămutate din Ucraina în cazul unui aflus masiv recunoscut de Consiliul Uniunii Europene. Protecția temporară se acordă prin efectul legii, fără a fi necesară o cerere oficială și are o durată de un an, cu posibilitatea de prelungire și include măsuri de sprijin, asistență umanitară și alte forme de protecție, cum ar fi statutul de azilant și protecția subsidiară, în temeiul legislației naționale. Legislația românească nu abordează în mod explicit măsurile

de prevenire a înregistrării persoanelor strămutate în mai multe state membre sau țări SEE-AELS. Oficiul pentru Imigrări din România este obligat să furnizeze informații relevante atunci când se fac cereri de transfer, dar nu există dispoziții specifice pentru a împiedica înregistrările multiple.

Beneficiarii de protecție temporară au aceleași drepturi precum cetățenii români, cu excepția dreptului de a vota și de a fi aleși în funcții publice. Aceștia au dreptul de a fi angajați în aceleași condiții, de a beneficia de asigurări sociale, de măsuri de asistență socială și de asigurări sociale de sănătate, precum și de tratament egal în ceea ce privește recunoașterea diplomelor, a certificatelor de competență și a calificărilor profesionale.

Condițiile aplicabile persoanelor care beneficiază de protecție temporară (sau adecvată) din Ucraina pentru accesul pe piața muncii din România sunt următoarele:

- Pentru beneficiarii de protecție temporară nu sunt necesare permise de muncă sau autorizații de muncă. Aceștia au dreptul de a fi angajați și de a desfășura activități independente în condițiile legii. Noua OUG 20/2022 prevede măsuri pentru facilitarea integrării persoanelor strămutate din Ucraina pe piața muncii din România. Cetățenii ucraineni pot lucra în România pe baza unei declarații pe propria răspundere, în care se menționează pregătirea profesională relevantă, experiența și lipsa antecedentelor penale.
- Cetățenii ucraineni pot fi angajați pe o perioadă determinată de până la nouă luni într-un an calendaristic, fără a avea nevoie de un permis de muncă. După nouă luni, aceștia pot continua să lucreze prin obținerea unui permis de muncă și a unui contract individual de muncă cu normă întregă.
- Solicitanții de azil din Ucraina pot fi angajați în România după trei luni de la data depunerii oficiale a cererii de azil. Aceștia pot rămâne angajați pe toată durata procedurii de azil.
- Odată recunoscuți ca refugiați sau beneficiari de protecție subsidiară, cetățenii ucraineni au aceleași drepturi de angajare ca și cetățenii români.
- Cetățenii ucraineni care nu dețin documente care să le dovedească calificările profesionale sau experiența de muncă pot lucra în România pe baza unei declarații pe proprie răspundere care să ateste calificările și experiența lor, cu excepția profesiilor reglementate.

Recunoașterea calificărilor și diplomelor obținute în Ucraina este posibilă dacă statul român le acceptă ca fiind autentice. Centrul Național de Recunoaștere și Echivalare a Diplomelor oferă asistență pentru recunoașterea calificărilor profesionale.

Asistența pentru persoanele aflate în căutarea unui loc de muncă, cum ar fi consilierea în carieră, evaluarea competențelor și localizarea locurilor de muncă vacante, este disponibilă prin intermediul consilierilor de orientare profesională

și al Agenției Naționale pentru Ocuparea Forței de Muncă. Programele de formare profesională sunt disponibile pentru adulți pentru a-și spori și diversifica competențele profesionale în vederea unei mai bune integrări pe piața muncii. Nu au fost identificate excepții de la legislația generală în vigoare în România în ceea ce privește remunerarea și alte condiții de (auto)angajare.

Înainte de OUG 20/2022, nu existau prestații speciale de securitate socială pentru cetățenii ucraineni sau alți beneficiari de protecție temporară în România. Cu toate acestea, cetățenii ucraineni aveau acces la asistență medicală de urgență. OUG 20/2022 a modificat dispozițiile privind asistența și îngrijirea medicală, prevăzând excepții pentru persoanele care provin din zona de conflict din Ucraina. Aceste persoane pot beneficia de pachetul de bază de servicii din cadrul sistemului de asigurări sociale de sănătate, similar persoanelor asigurate din România, fără plata contribuției de asigurări sociale de sănătate și a coplății.

Conform OUG 20/2022, persoanele cu dizabilități din zona de conflict din Ucraina care intră în România pot solicita servicii sociale furnizate în centre rezidențiale pentru adulți cu dizabilități. De asemenea, acestea pot fi cazate gratuit în tabere de cazare temporară și de asistență umanitară, unde primesc hrană, îmbrăcăminte și materiale de igienă personală.

Beneficiarii de protecție temporară au dreptul de a fi informați cu privire la prevederile referitoare la protecția temporară, de a fi angajați, de a primi ajutorul de întreținere necesar în cazul în care nu dispun de mijloace materiale, de a primi asistență medicală adecvată dacă au nevoi speciale și de a avea acces la sistemul de învățământ de stat dacă au sub 18 ani.

Cetățenii ucraineni care caută un loc de muncă în România fără documente care să le ateste calificările profesionale sau experiența de muncă pot solicita sprijin și înregistrare la agențiile guvernamentale de ocupare a forței de muncă. Plasarea în locuri de muncă vacante adecvate și emiterea unui ordin de repartizare sunt asigurate după primirea de informații profesionale și servicii de consiliere.

Au fost create diverse site-uri și platforme pentru a oferi informații și asistență persoanelor strămutate din Ucraina care intră în România. Printre aceste resurse se numără site-urile guvernamentale, platforma Refugiați.ro și o platformă lansată de guvernul român pentru a raționaliza ajutorul oferit de persoane fizice, ONG-uri și companii. Aceste platforme oferă informații valoroase în mai multe limbi și acoperă o gamă largă de nevoi, cum ar fi adăpost, hrană, transport, asistență medicală, îngrijirea copiilor, oferte de locuri de muncă și servicii de traducere.

Studii existente

Mai multe studii și rapoarte au pus în lumină diverse aspecte ale crizei refugiaților și ale integrării refugiaților ucraineni.

Cercetătorii au constatat că atitudinile întâlnite în societatea gazdă și interacțiunile zilnice cu localnicii joacă un rol semnificativ în procesul de integrare (Voicu et al., 2018). De asemenea, a fost subliniată importanța oferirii unui răspuns flexibil care să depășească nevoile de bază pentru supraviețuire și să ia în considerare nevoile individualizate (PNUD, 2022). În timp ce implicarea cetățenilor obișnuiți în acordarea de ajutor refugiaților este crucială, un răspuns structural care să implice un cadru legislativ coerent este necesar pentru opțiuni de sprijin pe termen lung (Ociepa-Kicińska și Gorzałczyńska-Koczkodaj, 2022).

Accesul la serviciile de sănătate a fost identificat ca fiind o preocupare cheie pentru refugiații ucraineni, atât în zonele de conflict, cât și în zonele neutre (Bielka et al., 2022). Bariera lingvistică reprezintă o provocare în diverse sectoare ale vieții de zi cu zi, inclusiv accesul la educație și la piața muncii, după cum au subliniat refugiații din Ucraina în România (OIM, 2022a). Barierele lingvistice, accesul limitat la informații locale și dependența de rețelele informale pentru schimbul de informații se numără printre dificultățile cu care se confruntă refugiații ucraineni în România (Negru, 2022). Principalele recomandări au privit centralizarea și adaptarea informațiilor, utilizarea membrilor influenți ai comunității pentru diseminarea informațiilor și abordarea nevoilor diverse de informare ale diferitelor grupe de vârstă (ibid.).

ONG-urile joacă un rol crucial în completarea răspunsului instituțiilor publice și în oferirea de sprijin refugiaților care ar putea să nu aibă acces la asistență guvernamentală din cauza cerințelor administrative (Mayblin și James, 2019). Colaborarea dintre ONG-urile locale și internaționale este benefică în ceea ce privește furnizarea de servicii și dezvoltarea ONG-urilor locale (Adem et al., 2018).

Atitudinea deschisă a oamenilor obișnuiți și implicarea instituțiilor publice și a ONG-urilor sunt de o importanță sporită, având în vedere criza umanitară continuă și problemele interne cu care se confruntă țările gazdă (World Vision, 2022). Refugiații ucraineni se confruntă cu diverse riscuri și provocări legate de sănătate, inclusiv accesul limitat la asistență medicală, locuințe, locuri de muncă și educație (Kumar et al., 2002; Kaufman, Bhui și Katona, 2022; Murphy et al., 2022). Tulburările de sănătate mintală, comorbiditățile și bolile infecțioase sunt prevalente în rândul refugiaților ucraineni, necesitând o colaborare între organizații pentru a oferi asistență medicală de urgență și bunuri esențiale (Kaufman, Bhui și Katona, 2022; Murphy et al., 2022).

Impactul socio-economic al refugiaților ucraineni în Uniunea Europeană a fost

explorat, subliniind importanța unor politici de migrație și a unor inițiative de integrare eficiente (Dumitrescu și Constantin, 2022). Situația refugiaților ucraineni în Polonia a fost examinată, remarcându-se provocările cu care se confruntă în căutarea protecției internaționale și măsurile luate de guvernul polonez pentru a facilita integrarea (The Situation of Ukrainian Refugees in Poland, 2016).

În plus, a fost evidențiată lipsa monitorizării și a informațiilor privind accesul copiilor refugiați la educație, ceea ce duce la un sprijin limitat și la rate ridicate de abandon școlar (Refugee Integration and the Use of Indicators, 2013). Accesul la piața muncii, la formare profesională, la locuințe și la reîntregirea familiei a fost identificat ca domenii care prezintă dificultăți juridice și procedurale pentru beneficiarii de protecție internațională (Refugee Integration and the Use of Indicators, 2013).

În concluzie, aceste studii oferă informații valoroase cu privire la provocările și oportunitățile legate de integrarea refugiaților ucraineni. Ele subliniază importanța atitudinilor societății, a răspunsurilor flexibile, a accesului la asistență medicală și educație, a barierelor lingvistice, a rolului ONG-urilor și a necesității unei colaborări eficiente între diferitele părți interesate. Constatările subliniază importanța unui sprijin adaptat, a unor măsuri de răspuns cuprinzătoare și a implicării atât a instituțiilor publice, cât și a cetățenilor obișnuiți pentru a asigura integrarea cu succes a refugiaților ucraineni.

Metodologie

Cercetarea de față face parte din proiectul Împreună pentru Ucraina derulat de Asociația Social Incubator. Acest proiect a fost elaborat pornind de la nevoia stringentă de a ajuta refugiații ucraineni care se ajung în România pe fondul conflictului de la graniță.

Acesta a mobilizat numeroase persoane care au contribuit activ la ajutorul și sprijinul acordat refugiaților. Înainte de inițierea oficială a acestui proiect, echipa The Social Incubator s-a implicat în eforturi ad-hoc, servind drept intermediari între refugiați și colaboratorii noștri, care erau dornici să participe la eforturile de ajutorare. Am întreprins vizite la graniță, unde am avut un rol esențial în stabilirea cazărilor inițiale pentru refugiați în București, Sectorul 1, și am furnizat provizii esențiale, cum ar fi alimente și cartele telefonice.

Direcțiile principale de acțiuni cuprind următoarele:

- Acordarea de sprijin imediat refugiaților prin furnizarea de bunuri de primă necesitate, cum ar fi alimente, produse de igienă, consiliere profesională și

mediere în vederea accesului pe piața muncii din România, precum și asistență logistică pentru educația tinerilor și copiilor și facilitarea accesului la servicii medicale și medicamente.

- Asigurarea aprovizionării și renovării centrelor pentru a oferi un minim de confort refugiaților care sunt nevoiți să locuiască în aceste facilități pentru perioade lungi de timp.
- Întreprinderea de activități orientate spre integrarea socio-profesională, inclusiv organizarea de târguri de locuri de muncă, oferirea de consiliere profesională și coordonarea de activități recreative pentru a promova un sentiment de comunitate și bunăstare.

Scopul acestor cercetări este de a identifica și analiza nevoile refugiaților ucraineni în România și instrumentele care au ajutat la integrarea acestora în România. În acest scop am utilizat o metodologie mixtă, ce cuprinde atât instrumente cantitative, cât și calitative. Cercetarea a fost desfășurată în perioada martie – iunie 2023 și avut două componente:

- 1. Sondaj online** – chestionar disponibil pentru completare ca formular Google, conținând itemi referitori la locuire, sănătate, ocupare, educație, servicii sociale, planuri de viitor (Anexa 1). Chestionarul/linkul către chestionar a fost diseminat utilizând atât rețelele personale ale cercetătoarelor, cât și rețelele Asociației The Social Incubator. Importante au fost mai ales evenimentele având ca beneficiari refugiați ucraineni în care Asociația a fost implicată, fiind oportunități de a intra în contact cu potențiali respondenți și, eventual, de a-i asista pe aceștia în accesarea linkului. Un total de 240 de răspunsuri au fost înregistrate.
- 2. Interviu realizat cu refugiați ucraineni care locuiesc în București** – pentru a putea explora mai detaliat modul în care refugiații definesc propria situație și nevoile pe care le întâmpină, am alăturat cercetării cantitative 22 de interviuri. Ghidul de interviu (Anexa 2) împărtășește logica chestionarului în temele urmărite. Dintre cele 22 interviuri, 3 au fost realizate de un vorbitor de limba rusă/ucraineană, 4 în limba română (cu refugiați care știau și limba română/moldovenească) și 15 de către cercetătoare, cu intermedierea unui translator. Ambele variante au avut atât avantaje, cât și puncte problematice: deși este preferabil ca interviurile să fie realizate de către cercetători cu experiență, bariera limbii și, implicit, prezența translatorului au avut impact negativ asupra situației/dinamicii de interviu. De asemenea, având în vedere caracterul recent, în desfășurare al traumei, ca și incertitudinile asociate cu evoluția lucrurilor în Ucraina, discuțiile au fost adesea mai degrabă fragmentate, dominate de manifestări de recunoștință din partea respondenților și o vizibilă ierarhie percepută, cu o distribuție de putere favorabilă cercetătoarelor. Această recunoștință este inclusiv o consecință a modului de selecție, bazat pe apropierea dintre un furnizor de servicii (în acest caz, Asociația The Social Incubator) și beneficiarii săi (respondentele).

Experiența aceasta de cercetare a fost diferită de celelalte bazate pe interacțiunea cu refugiați, prin aceea că, de această dată, respondentele/respondenții au fost mult mai aproape, și temporal și geografic, de locul traumei, comparativ cu refugiați al căror drum până la destinații este mai lung și, probabil, mai complex, dar care contribuie la distanțarea față de punctul de plecare a celor care caută protecție.

Având în vedere că dimensiunile și caracteristicile populației de refugiați ucraineni din București sunt variabile, având o dinamică dată de evoluția războiului, reprezentativitatea nu a fost o miză a cercetării cantitative. Am utilizat eșantionul în forma sa brută, fără ponderare. Imposibilitatea de a gândi un eșantion reprezentativ și, deci, de a generaliza cele aflate la întreaga populație, nu afectează caracterul explorator, descriptiv al acestui demers, datele obținute și prezentate aici contribuind la cunoașterea acumulată despre refugiații din Ucraina stabiliți (temporar) în București.

Analiza datelor

Informații generale despre respondenți

Din cercetări precedente, știm despre grupul refugiaților din Ucraina că este format cu precădere din femei, având, majoritatea, un nivel ridicat de educație (educație terțiară/studii universitare). Majoritatea au plecat din Ucraina în grup, majoritatea grupurilor existând și cel puțin un copil (UNHCR, 2022; IOM, 2022b; EWL și CEES-UW, 2022). Datele noastre confirmă aceste detalii. Majoritatea respondenților din eșantion au sosit în România în 2022 (peste 85% dintre ei), au călătorit în grup de 3-5 persoane, însoțite de propriul copil/propriei copii. Procentul femeilor din eșantion este de peste 98%, categoria de vârstă cel mai adesea întâlnită fiind cea de 20-39 ani. În ceea ce privește nivelul de educație, aproximativ 65% dintre respondenți au studii superioare, cazurile celor cu stoc foarte redus de educație (școală primară finalizată/nefinalizată) sau foarte înalt (doctorat finalizat/nefinalizat) fiind mai degrabă excepții.

Tabel 1. Condiții de călătorie spre România (N=240)

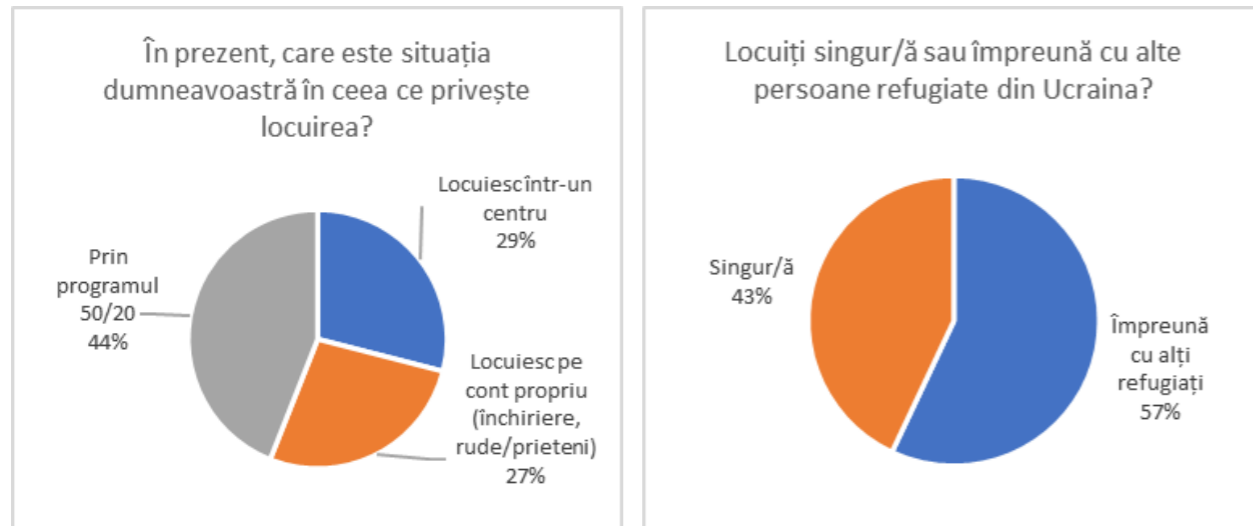
Ați venit singur/ă sau în grup?			Ați fost însoțit/ă de vreun copil?		
În grup de 3-5 persoane	146	61%	Da, copiii celor cu care am călătorit	17	7%
În grup mai mare de 5 persoane	18	8%	Da, copilul/copiii mei	169	70%
Singur/ă	76	32%	Nu	54	23%

Locuire

Cantitativ:

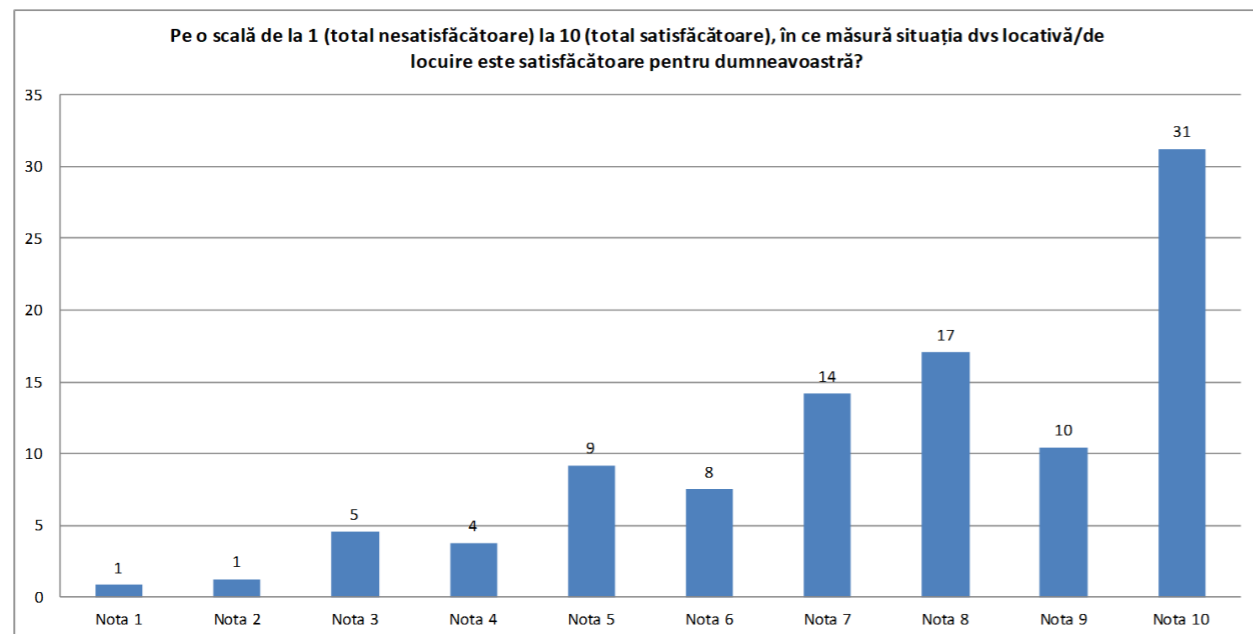
În prezentul eșantion, procentul celor care locuiesc singuri este relativ apropiat de procentul celor care locuiesc împreună cu alți refugiați: 57% comparativ cu 43%. Programul 50/20 a fost indicat de 44% dintre respondenți drept varianta curentă prin care și-au asigurat cazarea, în timp ce 29% locuiesc în centre pentru refugiați și 27% locuiesc pe cont propriu (la rude/ prieteni, sau cu chirie însă în afara programului 50/20).

Fig. 1+2. Situația locativă a respondenților (%)

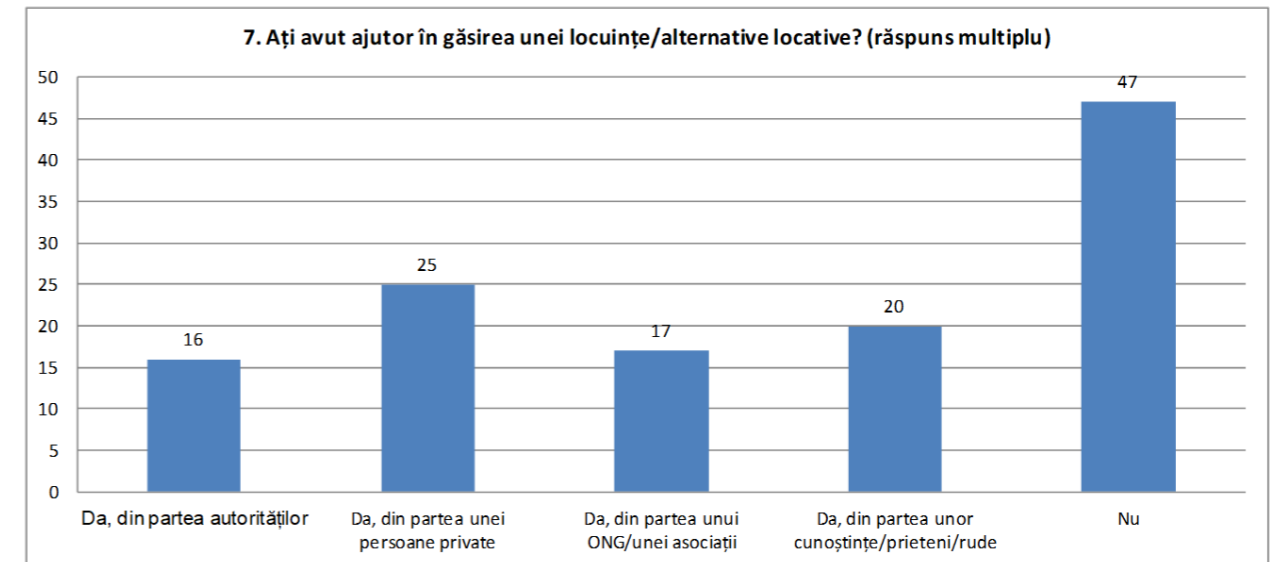
Aproximativ o treime dintre respondenți (31%) se declară total satisfăcuți cu actuala locuință, totalul celor care sunt mai degrabă satisfăcuți (care au acordat note de la 6 la 10) atingând pragul de 80%.

Fig. 3. Gradul de satisfacție cu locuința actuală (%)

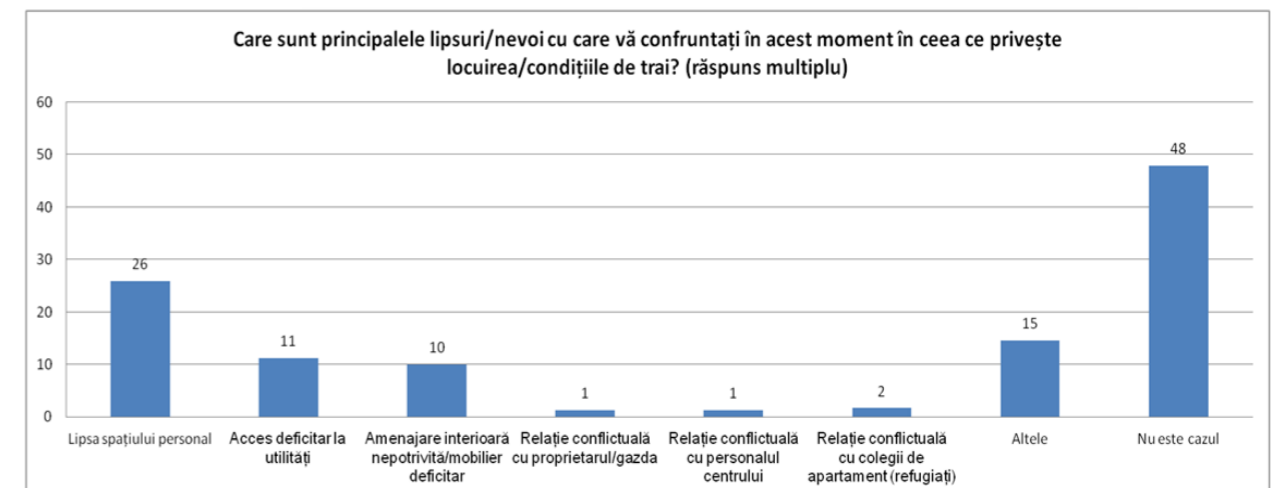
Pentru a obține actuala locuință, aproape jumătate dintre respondenți (47%) spun că s-au descurcat singuri, în timp ce restul de 53% au primit ajutor din partea cel puțin uneia dintre următoarele entități: autorități (16%), ONG-uri sau asociații (17%), persoane private necunoscute în prealabil (25%), rude sau prieteni (20%). Ceea ce pare să sugereze datele este că, deși o bună parte dintre refugiați se poate descurca pe cont propriu în infrastructura de oportunități existentă, pentru ceilalți este probabil nevoie de ajutor din partea mai multor actori.

Fig. 4. Asistență primită pentru găsirea unei locuințe (%)

Lipsa intimității/a spațiului personal pare a fi cea mai proeminentă problemă în ceea ce privește locuirea, menționată de 26% dintre respondenți. Printre punctele problematice menționate se numără și accesul deficitar la utilități (11%) și aspecte care țin de amenajare interioară și mobilier (10%). Relațiile conflictuale (cu proprietarul, cu alți refugiați, cu personalul centrului) însumează 4% din eșantion, în timp ce pentru aproape jumătate (48%) locuirea nu pune probleme.

Fig. 5 Lipsuri/probleme cu locuirea/locuința (%)

În convergență cu problemele menționate de respondenți, întrebați fiind ce anume le-ar fi de ajutor pentru îmbunătățirea condițiilor de locuire, aceștia indică mobilier adecvat, mai ales pentru bucătărie, conexiune la internet, diverse electrocasnice (cuptor cu microunde, boiler, aparat de aer condiționat), mici reparații. Însă o apariție recurentă printre răspunsurile înregistrate face referire la stabilitate, inclusiv prin prelungirea programului 50/20, și la siguranță financiară sau costul locuinței (chiria, adesea considerată ca fiind prea mare).

Calitativ

În ceea ce privește locuirea, interviurile au arătat că majoritatea participanților se declară mulțumiți de condițiile actuale de locuit. Au avut loc discuții cu două grupuri de refugiați în ceea ce privește condițiile de trai: cei care locuiesc în locuințe puse la dispoziție de stat, asemănătoare căminelor, și cei care au închiriat apartamente cu ajutor financiar parțial din partea statului. Cu toate acestea, trebuie remarcat faptul că preferințele refugiaților au variat atunci când a fost vorba de cazarea în cămine.

” M-a ajutat să găsesc această variantă femeia la care am stat, deoarece știa de el și ne-a ajutat să venim aici. A fost inițiativa mea, deoarece îmi era incomod să stau la acești oameni, din considerentele să nu le aduc disconfort și să nu stau pe capul lor. Punctul forte a trăi la casă a fost bucătăria mare, amenajată, dar pentru centru un plus mare este traiul lângă oameni cu care împart aceeași problemă, aceeași mentalitate, aceeași limbă. Când trăiam la acea familie a fost problema de limbă și complicitatea de a vorbi unii cu alții, mereu stăteam cu Google translate alături. Mai ales că ei plecau mereu la muncă și eu stăteam singură. Îmi era și incomod să stau la ei. Încă un minus a fost și distanța mare de la București. Unicul minus pentru centru este că stai cu copiii 24/7 într-o cameră. În rest nu mă deranjează nimic. (O, refugiată 34 de ani)

Unul dintre cei intervievați a împărtășit că experiența inițială într-un alt cămin a fost nefavorabilă, subliniind aspecte precum comportamentul perturbator, inclusiv consumul de alcool și bătăile, care au necesitat adesea intervenția poliției. În schimb, persoana intervievată s-a declarat mulțumită de situația sa actuală de locuit.

” În primul rând eu am locuit în alt centru. Era nasol, erau scandaluri de la cei care locuiau acolo, cu oamenii ceia. Venea totdeauna poliția. Și l-a sfătuit cineva să vorbească cu șefa de la centru acesta și el a vorbit și a venit încoace. (S, refugiat, 33 de ani)

Este important de remarcat faptul că persoanele interievate nu au menționat probleme sau preocupări semnificative în ceea ce privește locuința, iar sentimentul general a înclinat spre satisfacția față de condițiile de locuit, exprimându-și recunoștința față de conducerea căminelor pentru oferirea sprijinului dincolo de condițiile de locuit.

Sănătate

Cantitativ

69% dintre respondenți sunt mai degrabă mulțumiți de starea lor de sănătate, acordând note în intervalul 5-8, pe o scală de la 1 la 10. Concomitent, 16% dintre respondenți sunt nemulțumiți (procentul celor care au dat note de la 1 la 4), și tot 16% dintre ei sunt total mulțumiți, acordând note de 9 sau 10. Și în ceea ce privește satisfacția cu accesul la servicii de sănătate intervalul 5-8 cuprinde majoritatea răspunsurilor (66%), însă notele de 9 și 10 sunt ceva mai rare (9% dintre respondenți), în timp ce 26% dintre respondenți sunt clar nemulțumiți (note de la 1 la 4).

Fig. 6 Nivel de satisfacție cu starea de sănătate a respondenților (%)

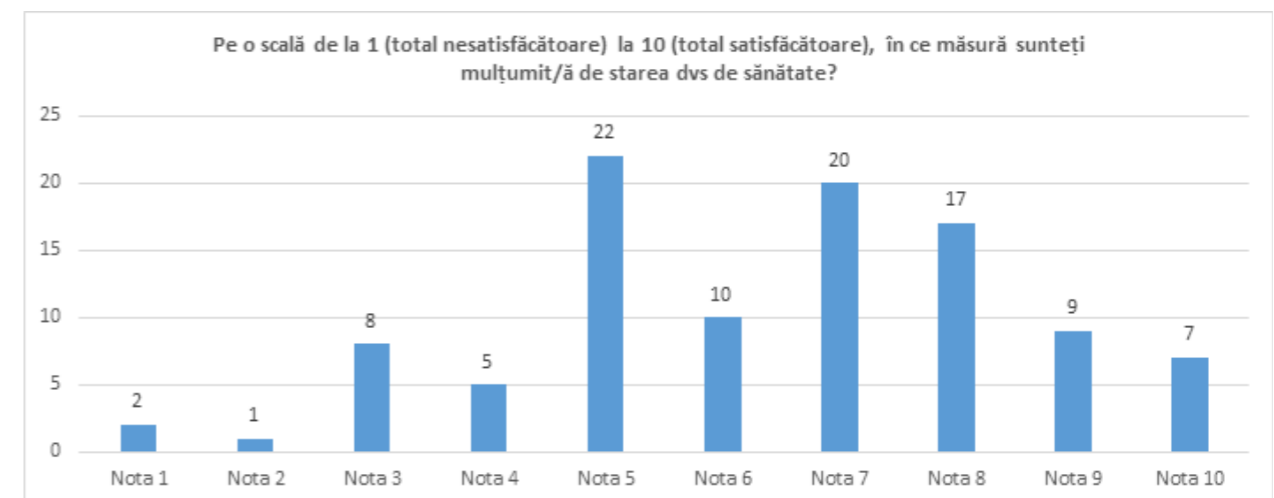
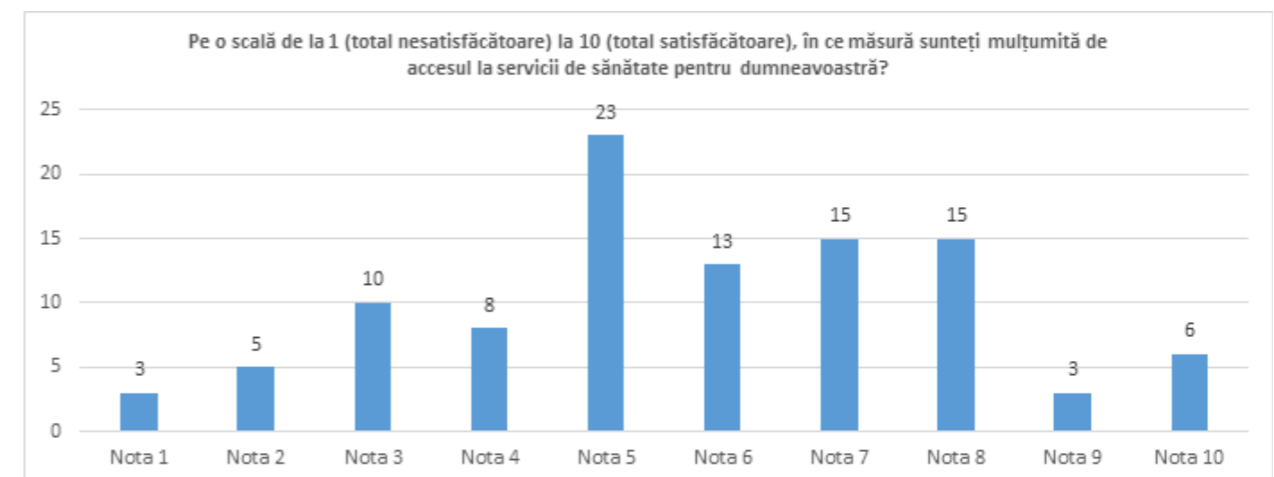

Fig. 7 Gradul de satisfacție cu accesul la servicii de sănătate (%)

Dintre respondenți, 66% spun că au probleme de sănătate. În același timp, 67% au utilizat servicii medicale, 27% în regim de urgență și 41% cu programare.

Fig. 8 Prezența problemelor de sănătate în rândul respondenților (%)

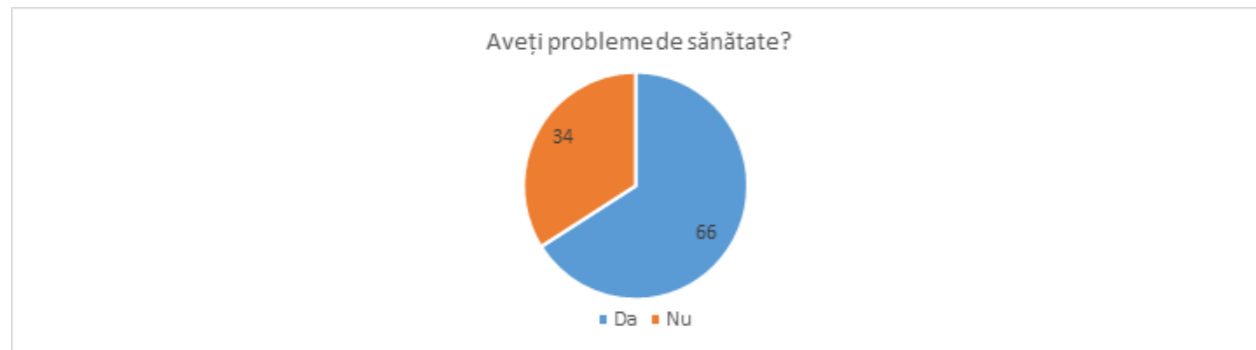
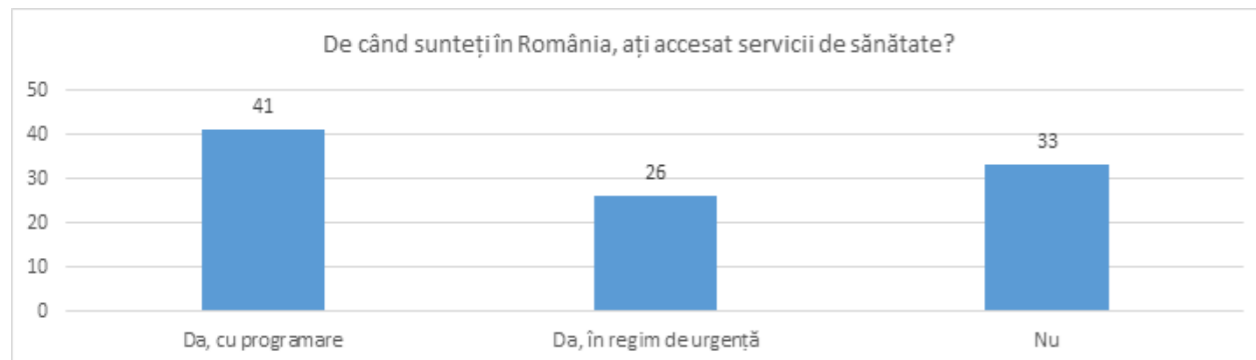

Fig. 9 Distribuția accesării serviciilor de sănătate din România a respondenților (%)

Mai departe, dintre cei care nu au accesat servicii de sănătate (totalizând, după cum am precizat, 33% din eșantion), jumătate spun că nu a fost necesar (55%). Pentru cealaltă jumătate, accesul la servicii de sănătate a fost împiedicat de regulă de costurile serviciilor, plătibile de către beneficiari (41%). O mică parte dintre cei care au avut nevoie de servicii medicale, dar nu le-au putut accesa (4%) pun aceasta pe seama reticenței percepute a personalului medical.

Fig. 10. Cauze pentru neaccesarea serviciilor medicale

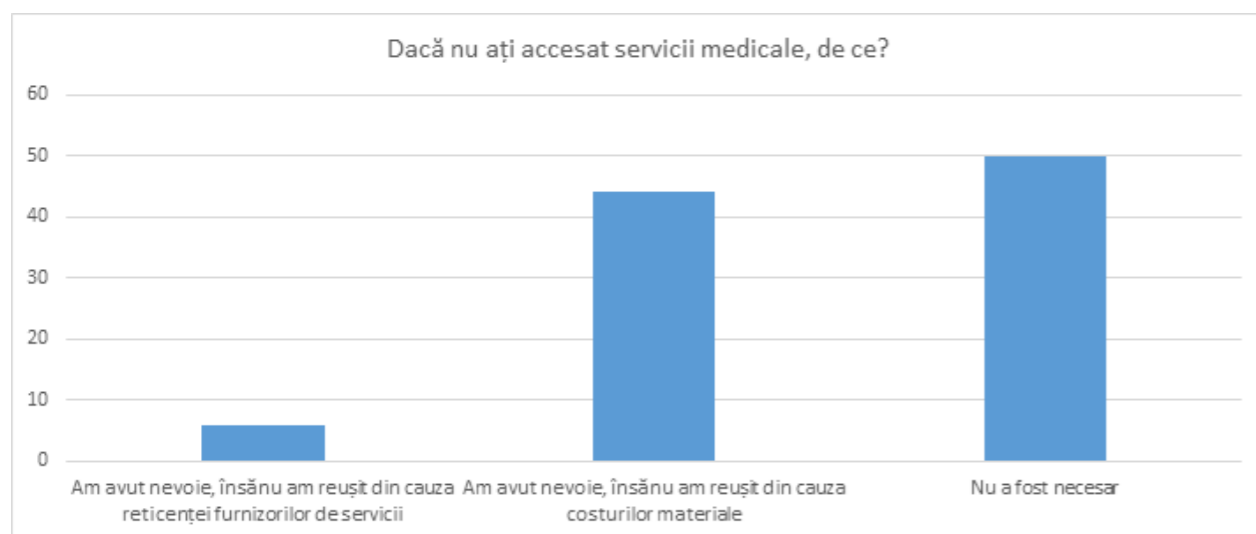
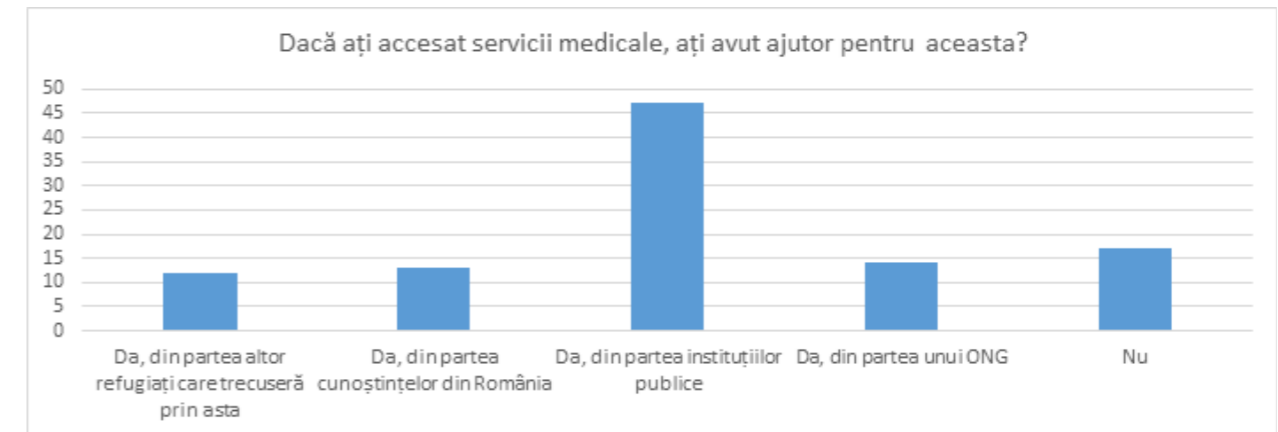
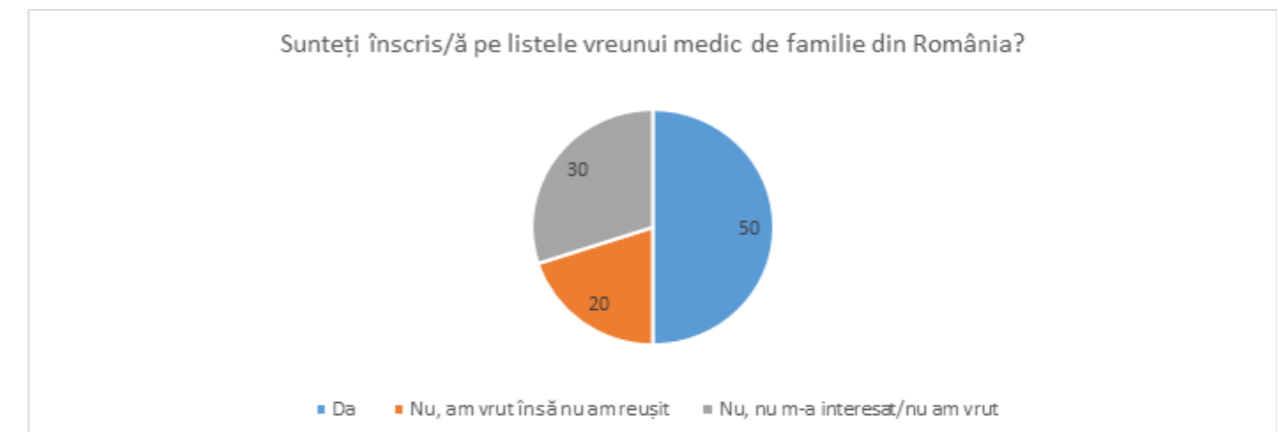

Fig. 11. Tipuri de ajutor în accesarea serviciilor medicale

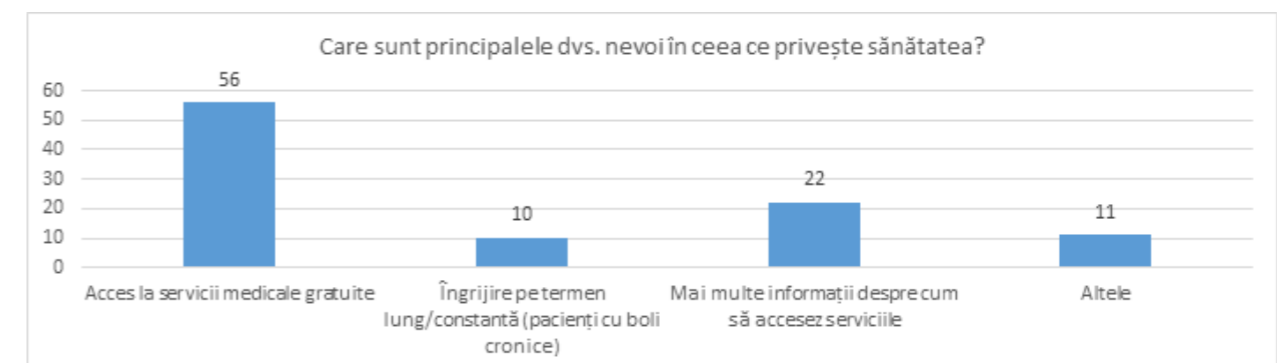
O componentă semnificativă a accesului la servicii medicale o constituie înscrierea pe listele unui medic de familie. Jumătate dintre cei care au completat chestionarul au medic de familie. Pentru restul, acest lucru nu s-a întâmplat fie pentru că nu au vrut/nu au fost interesați sau au estimat că nu au nevoie (30%), fie pentru că nu au reușit, deși au încercat (20%).

Fig. 12 Accesul la medic de familie (%)

Peste jumătate dintre respondenți (56%) au indicat accesul la servicii medicale gratuite drept nevoia lor principală în ceea ce privește sănătatea. Următoarea, ca frecvență de apariție, este disponibilitatea mai multor informații despre accesarea serviciilor medicale (22%), îngrijirea pe termen lung fiind importantă pentru 10% dintre respondenți.

Fig. 13 Nevoile percepute în ceea ce privește sănătatea (%)

Calitativ

Refugiații au exprimat dificultăți în navigarea în sistemul de sănătate românesc, care necesită înregistrarea la un medic de familie și obținerea de trimiteri pentru a avea acces la îngrijiri de specialitate. Procesul de obținere a trimiterilor a fost descris ca fiind lung și ciclic, implicând mai multe etape și vizite. Acest lucru reprezintă o provocare, în special atunci când apar nevoi urgente de asistență medicală, deoarece procesul este lent și necesită reluarea de la început.

Rolul de susținere al administratorilor de centre de îngrijire

Administratorii căminelor de îngrijire, cum ar fi domnul R. și doamna D., au fost menționați ca persoane care au oferit sprijin în navigarea în sistemul de asistență medicală. Aceștia i-au ajutat pe refugiați să se înregistreze pentru medicină de familie, i-au pus în legătură cu voluntari, ONG-uri și servicii medicale și au dat dovadă de grijă și preocupare continuă pentru bunăstarea lor.

- » Am avut nevoie și de servicii de sănătate. Mai mult am avut nevoie de medicină neurologică, gastroenterologie, medic pediatru. Cu mare efort am ajuns la specialiști. Pentru noi e foarte inconvenabil sistemul de a ajunge la un medic. Este foarte diferit de al nostru. Aici e nevoie să stai la evidență la un medic de familie, apoi să primești îndreptare de la medicul de familie, fără ea nu ai șanse să nimeresti la specialist, a doua oară același proces, și este mereu un proces ciclic și mereu trebuie să mergi din punctul A în punctul B ca să primești acea îndreptare. Spre fericirea mea am reușit să obțin un medic de familie. Nu neapărat lipsă, dar o problemă a serviciilor medicale este că dacă ai nevoie de ceva urgent, procesul decurge foarte greu. De exemplu, dacă ai nevoie urgent de ecografie, trece foarte mult timp până ajungi să o faci, deoarece ai nevoie de îndreptare și iarăși totul din nou. Suntem mereu ajutați de administratorul căminului, domnul R.. Dacă avem nevoie de asistență medicală, ne adresăm lui și ne ajută să ne înscriem. Dumnealui caută pentru noi voluntari, ONG-uri, servicii medicale. Întotdeauna ne întreabă cum ne simțim. Pentru viitor nu pot să spun, căci nu știu cu ce probleme mă voi confrunța. (O, refugiată, 33 de ani)

Provocări legate de medicație

Unii refugiați s-au confruntat cu provocări în ceea ce privește accesul la medicamentele necesare în România. Acest lucru i-a determinat să recurgă la comandarea de medicamente din Ucraina sau să se bazeze pe persoane care călătoresc în Ucraina pentru a aduce tratamentele necesare. Barierele lingvistice și reticența din partea farmaciilor de a furniza anumite medicamente au complicat și mai mult accesul lor la tratamentele adecvate.

- » Nu vrea să meargă la psihiatru în România. Are o prietenă în Ucraina care e psihiatru. Merge de 15 ani la ea. Îi e frică că o să îi pună alt diagnostic. (S, refugiată 49 de ani)

Preferințe culturale și lingvistice

Refugiații și-au exprimat preferința de a solicita asistență medicală de la profesioniști care le înțeleg limba și cultura. Aceștia și-au exprimat îngrijorarea cu

privire la posibilitatea de a primi diagnostice sau tratamente diferite în România și, în unele cazuri, au preferat să continue să consulte medici din Ucraina cu care au stabilit relații de lungă durată.

Experiențe pozitive și recunoștință

Mai mulți refugiați și-au exprimat recunoștința față de medicii români, față de voluntari, precum și față de bunătatea și sprijinul pe care le-au primit în timpul experiențelor lor de asistență medicală. Aceștia au evidențiat cazuri de intervenții medicale reușite, răspunsuri rapide și asistență medicală gratuită sau cu costuri reduse. Aceste experiențe pozitive au contribuit la percepția lor generală pozitivă asupra sistemului de sănătate românesc.

- » Eu tare eram bolnav, mi-a trecut. C. și M. m-au ajutat să ajung la doctorul Moldovan care mi-a făcut operație. Cel mai bun doctor din București, 9 ore a durat. Două luni recuperarea și acum e bine. Dacă nu ajungeam la doctorul acesta eu nu trăiam. El m-a ajutat (...). Nu puteam să merg la magazin, cădeam jos. Acasă nici un doctor nu putea să zică ce e cu mine. (C, refugiat, 73 de ani)

Nevoi de asistență medicală nesatisfăcute

În ciuda unor experiențe pozitive, au existat cazuri în care refugiații s-au confruntat cu provocări în găsirea unor soluții adecvate de asistență medicală. Disponibilitatea limitată a dispozitivelor specializate, cum ar fi o pompă de insulină, a evidențiat nevoile nesatisfăcute și dorința de îmbunătățire a accesului la tehnologii medicale avansate.

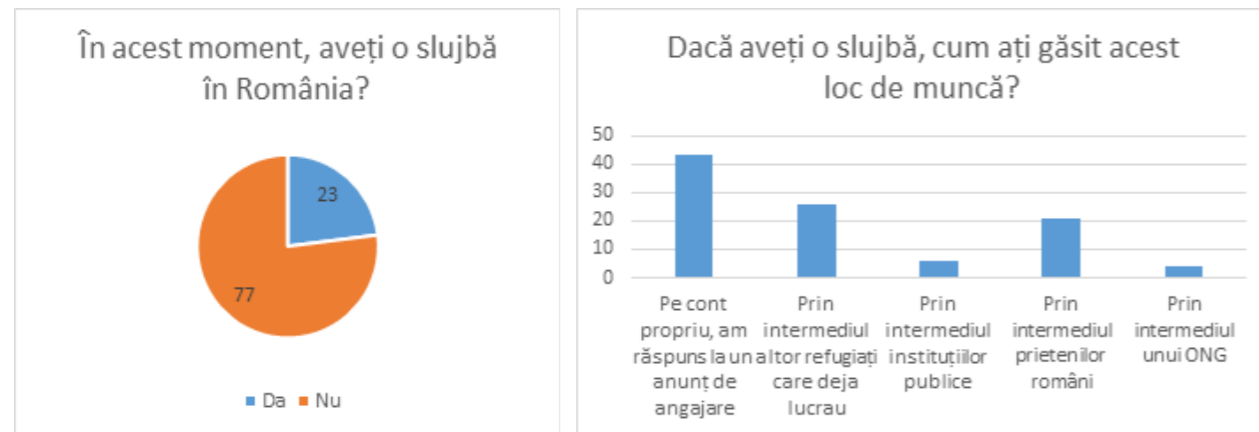
În general, analiza subliniază importanța abordării barierelor în accesul la serviciile de asistență medicală, luarea în considerare a preferințelor culturale și lingvistice și îmbunătățirea coordonării și eficienței în cadrul sistemului de asistență medicală. Prin abordarea acestor provocări, factorii de decizie politică, furnizorii de servicii medicale și organizațiile de sprijin pot îmbunătăți experiențele și rezultatele generale ale asistenței medicale pentru refugiații ucraineni din România.

Ocupare/integrare pe piața muncii

Cantitativ

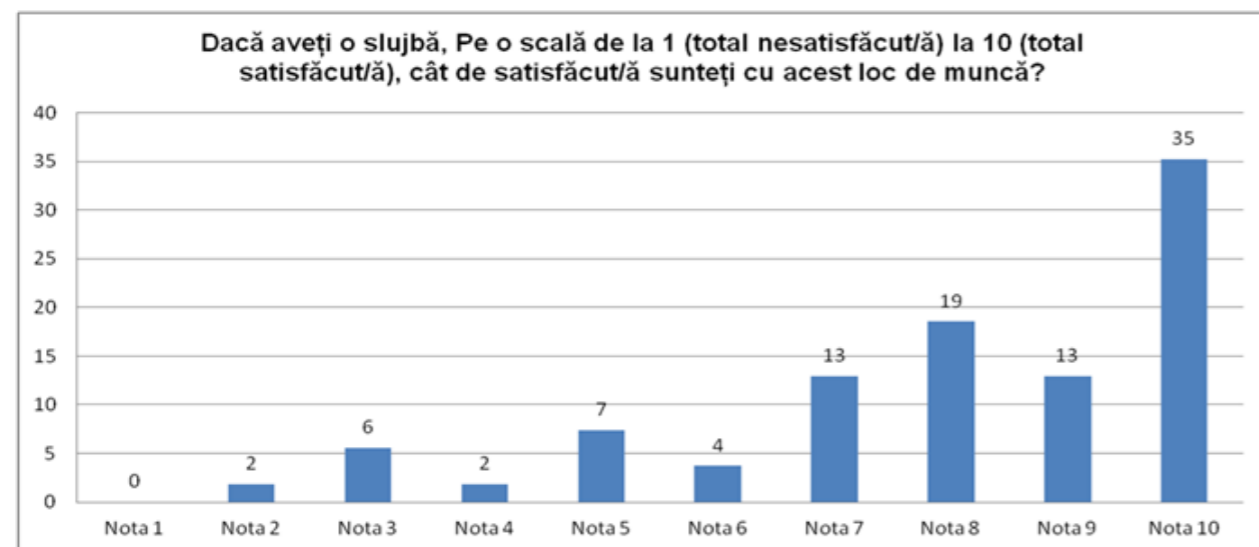
Integrarea pe piața muncii pare a fi un aspect deficitar pentru refugiații ucraineni din București. Doar 23% dintre respondenți, adică puțin mai mult de o cincime, au un loc de muncă. Dintre cei care lucrează, aproape jumătate (43%) și-au găsit slujbă fără ajutor din exterior, pentru restul de 57% fiind important suportul primit: din partea altor refugiați (26%), prin intermediul prietenilor români (21%), prin intermediul instituțiilor publice (6%) sau al unui ONG (4%). Ceea ce datele arată este importanța abilităților individuale de relaționare și a rețelelor personale (cunoștințe în rândul refugiaților sau în rândul românilor), precum și ineficiența instituțiilor publice și a ONG-urilor, deci a actorilor formali.

Fig. 13+14 Accesul la piața muncii (%)

Mai mult de o treime (35%) dintre respondenții care au un loc de muncă sunt total satisfăcuți cu acesta. Un grad mare de satisfacție (note de 8, 9 și 10) manifestă 67%, în vreme ce doar 17% sunt nemulțumiți de acesta (note în intervalul 2-5).

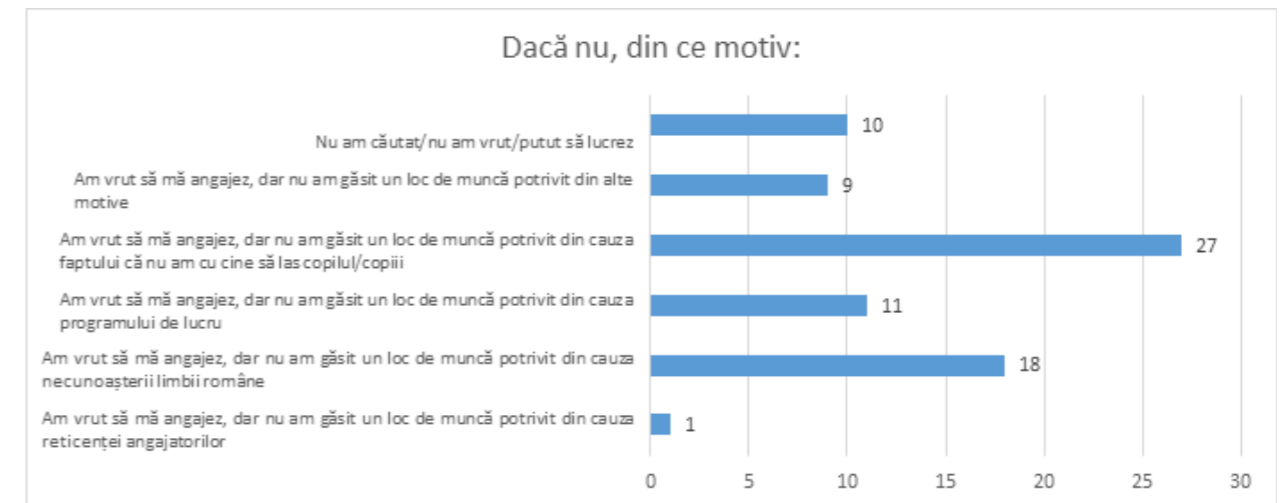
Fig. 15 Satisfacția cu locul de muncă (%)

Printre problemele asociate cu locul de muncă actual se numără salariul considerat a fi insuficient/necorespunzător (menționat de 25% dintre respondenții care lucrează), faptul că locul de muncă deținut este sub calificarea lor (20%), programul de lucru (14%), munca excesivă sau atitudinea colegilor/angajatorilor (câte 4%).

În rândul celor care nu lucrează, doar 13% sunt în această situație pentru că nu au putut sau nu au vrut să lucreze și nu au căutat de lucru. Reticența angajatorilor este indicată drept motiv de 2% dintre respondenții fără loc de muncă, pentru majoritatea problema fiind legată de programul de lucru (13%), necunoașterea limbii române (25%) sau necesitatea de a avea grijă de copii (36%).

Fig. 16 Cauzele neintegrării pe piața muncii (%)

Calitativ

Preferințe și aptitudini ocupaționale

Refugiații și-au exprimat preferințele pentru anumite tipuri de locuri de muncă, pe baza experiențelor și competențelor lor anterioare. Unii au menționat dorința de a lucra în saloane de înfrumusețare, cum ar fi tehnician de unghii, în timp ce alții au menționat un interes pentru munca în supermarketuri sau pentru posturi de birou. A fost subliniată necesitatea unor opțiuni de locuri de muncă adecvate care să se alinieze cu abilitățile și preferințele lor.

Factori psihologici și sociali

Factorii psihologici și sociali pot juca un rol semnificativ în deciziile de angajare ale refugiaților. De exemplu, unul dintre refugiați a menționat impactul psihologic al lucrului ca femeie de serviciu într-un spațiu public, unde se simțea inconfortabil. Interacțiunile sociale și relațiile pozitive cu colegii au fost, de asemenea, evidențiate ca aspecte importante ale muncii, oferind un sentiment de prietenie și sprijin.

” Aveam post de muncă în Ucraina, dar aici nu prea știu de care aș vrea. Am încercat să lucrez în mall-ul Promenada. Am fost la un târg de job-uri și am fost angajată la cleaning, adică curățarea mall-ului, dar n-am rezistat din punct de vedere psihologic. Pentru mine a fost imposibil să trec de bariera că acum sunt femeie de serviciu fiind foarte tânără. Dacă ar fi o încăpere închisă încă ar fi fost acceptabil, dar într-un spațiu larg unde circulă oamenii și mă văd m-a presat foarte mult. Dacă sincer, mi-ar conveni ceva într-un supermarket să repartizez marfa pe rafturi sau ceva de genul mi-ar conveni mai mult decât aș fi vrut. Într-un oficiu nu aș fi putut lucra, deoarece am nivelul de vorbire în engleză foarte jos, dar româna nu o știu. (I, refugiată, 29 de ani)

Bariere lingvistice și educaționale

Cunoștințele lingvistice limitate, în special în limba engleză sau română, au fost identificate ca fiind o barieră în calea găsirii unui loc de muncă în anumite domenii. Refugiații care nu cunosc bine limbile română au exprimat mari dificultăți în

obținerea unor posturi de birou sau mai bine plătite. Această barieră lingvistică le limitează opțiunile și a crează dificultăți în ceea ce privește accesul pe piața muncii.

Responsabilitățile de îngrijire

Unele refugiate au citat responsabilitățile de îngrijire ca fiind un obstacol în calea capacității lor de a munci. Îngrijirea copiilor sau a membrilor de familie cu nevoi permanente a limitat disponibilitatea lor pentru un loc de muncă în afara casei. Dorința de a lucra de acasă și nevoia de aranjamente de lucru flexibile au fost menționate ca potențiale soluții.

Discriminarea în funcție de vârstă

Mai mulți refugiați au menționat că s-au confruntat cu discriminarea pe criterii de vârstă atunci când au căutat un loc de muncă. Vârsta lor a fost citată ca un motiv pentru care au fost trecuți cu vederea sau respinși, în ciuda dorinței și capacității lor de a munci. Această discriminare a creat bariere suplimentare pentru refugiații mai în vârstă în găsirea unor oportunități de angajare adecvate.

” Vreau să muncesc, dar nu vor să mă angajeze că am 75 de ani, când aud câți ani am, refuză, dar eu mă simt în putere (O, refugiat, 75 de ani)

Asistență din partea organizațiilor de sprijin

Refugiații au evidențiat rolul organizațiilor de sprijin în asistarea lor în căutarea unui loc de muncă, în crearea de CV-uri și în punerea lor în legătură cu potențiali angajatori. Aceste organizații au jucat un rol vital în sprijinirea integrării refugiaților pe piața muncii și în sprijinirea acestora în procesul de angajare.

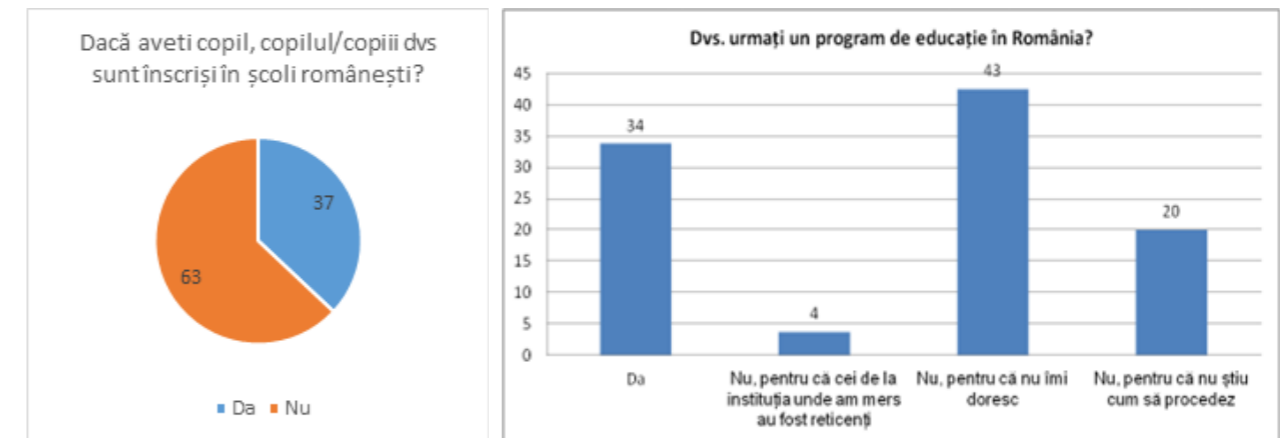
În general, atât componenta calitativă, cât și cea cantitativă a cercetării, subliniază importanța abordării barierelor lingvistice, a oferirii de oportunități de formare profesională și educație, a ofertei de aranjamente de lucru flexibile, a combaterii discriminării pe criterii de vârstă și a extinderii serviciilor de sprijin pentru a-i ajuta pe refugiați să găsească un loc de muncă semnificativ. Prin abordarea acestor provocări, factorii de decizie politică, organizațiile și angajatorii pot facilita integrarea cu succes a refugiaților pe piața muncii, valorificându-le abilitățile și contribuind la bunăstarea și autosuficiența lor generală.

Educație

Cantitativ

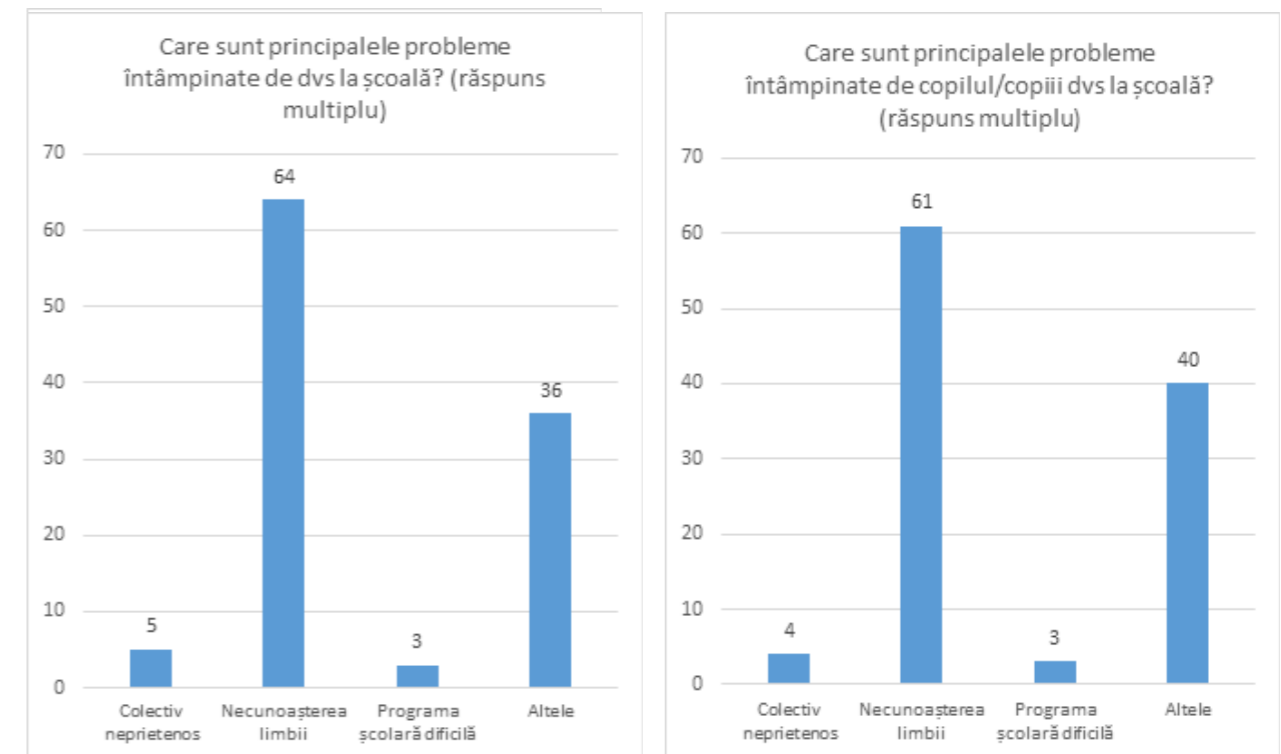
Dintre respondenți, 34% urmează un program de educație în România, iar 43% nu urmează și nici nu își doresc acest lucru. Reticența a fost motivul pentru care respondenții nu s-au mai înscris în programul dorit în cazul a 4% dintre ei, iar 20% nu au știut cum să procedeze pentru a se înscrie. În același timp, 63% dintre copiii respondenților nu sunt înscriși la școală în România, din cauza necunoașterii limbii române (fiecare în câte 36% dintre cazuri)

Fig. 17+18 Integrarea în sistemul de educație din România

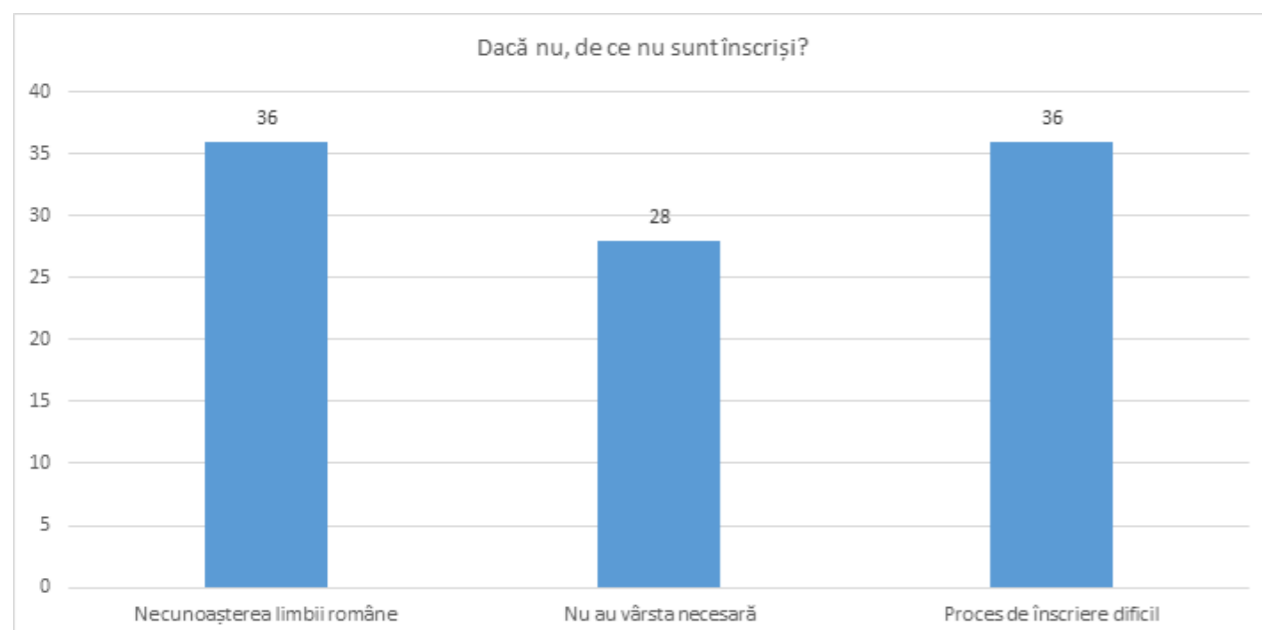
În cazul respondenților care participă la sistemul de educație fie ei înșiși, fie ca aparținători ai copiilor, principala problemă cu care se confruntă este dată de necunoașterea limbii. De altfel, distribuția răspunsurilor referitoare la problemele cu care se confruntă la școală sunt similare pentru adulți, respectiv percepția adulților cu privire la problemele întâmpinate de copiii lor: necunoașterea limbii pentru majoritatea, programa școlară dificilă și colectivul neprietenos fiind apariții relativ rare.

Fig. 19+20. Distribuția problemelor întâmpinate în sistemul educațional (%)

Datele sugerează că necunoașterea limbii române este o barieră importantă în calea participării la programele de educație pentru copii, un alt impediment comun fiind dificultatea percepută a procesului de înscriere.

Fig. 21 Motivațiile neparticipării copiilor la sistemul de educație (%)

Calitativ

Accesul la educație

Cercetarea calitativă evidențiază provocările cu care se confruntă copiii refugiați în ceea ce privește accesul la educație în România. În timp ce unii copii frecventează școli ucrainene sau participă la cursuri online de la școlile lor din Ucraina, pentru alții părinții și-au exprimat dorința de a frecventa școli românești, dar s-au confruntat cu obstacole, cum ar fi disponibilitatea limitată a locurilor sau preocupări legate de sănătatea lor și de integrarea în cadrul noilor grupuri de elevi.

Învățarea limbilor străine

Învățarea limbilor străine a apărut ca o nevoie educațională importantă. Unii refugiați și-au exprimat dorința de a lua lecții de limba română, recunoscând importanța cunoașterii limbii pentru integrarea copiilor lor și pentru viitoarele oportunități educaționale. Cu toate acestea, au fost menționate provocările legate de participarea la cursuri de limbă din cauza altor angajamente sau a accesului limitat la resurse.

- ” Ne-ar prinde bine ceva cursuri de română. Avem ore organizate de ADRA, dar mereu nu reușesc la ele fiind undeva pe drumuri, pe la târguri și chestii. Dar sâmbăta mereu plec la cursuri de engleză. Aș vrea la ore de română să vin cu fiica, deoarece vreau să treacă eventual la o școală română. Aș fi vrut să ajungă și la SNSPA [N.A centrul de cazare al SNSPA] Știu precis că sunt facultăți în limba engleză la SNSPA, i-ar prinde bine. Fiica mai ușor prinde limba română, pe când mie mi-i mai complicat (I., refugiată, 29 de ani)

Învățare online și sprijin tehnologic

Învățarea online joacă un rol semnificativ în educația copiilor refugiați. Accesul adecvat la tehnologie, cum ar fi laptopurile sau tabletele, a fost menționat ca fiind esențial pentru participarea la cursurile online. În plus, au fost evidențiate și provocările legate de conexiunea slabă la internet, care ar putea perturba procesul de învățare.

- ” Copilul face școală la distanță în Ucraina, online. Apoi de-asta îmi trebuie mie. Tabletă, telefon, dar ar fi mai bine o tabletă. (O., refugiată, 40 de ani)

Sprijin psihologic și comunicare

A fost subliniată nevoia de sprijin psihologic pentru copiii refugiați. T. a menționat importanța de a avea un psiholog vorbitor de ucraineană care să poată comunica eficient cu copiii. Barierele de comunicare cu un psiholog vorbitor de limbă română au fost identificate ca fiind un obstacol, care ar putea avea un impact potențial asupra dorinței copiilor de a se angaja în terapie.

Preferințele individuale

Au fost menționate preferințele individuale ale copiilor în ceea ce privește limba de predare și viitorul lor educațional. Unii copii au preferat să își continue educația în Ucraina, în timp ce alții și-au exprimat deschiderea de a învăța limba română și de a explora oportunitățile educaționale din România.

În general, interviurile au subliniat importanța abordării barierelor educaționale, cum ar fi disponibilitatea limitată a școlilor și barierele lingvistice, pentru a asigura accesul la educație de calitate pentru copiii refugiați. Furnizarea unui sprijin tehnologic adecvat pentru învățarea online, îmbunătățirea conectivității la internet și oferirea de servicii de sprijin psihologic în limba maternă a refugiaților sunt pași cruciali pentru a răspunde nevoilor educaționale ale acestora. În plus, crearea unor medii incluzive și primitoare în cadrul școlilor poate sprijini integrarea cu succes a copiilor refugiați în sistemul educațional.

Servicii sociale

Cantitativ

Aproape jumătate (48%) dintre persoanele din eșantion beneficiază de servicii/programe de suport pentru găsirea unei locuințe, 36% sunt beneficiari ai serviciilor de sănătate și 33% ai cursurilor de limbă. Procentul beneficiarilor de after school este extrem de redus (6%), importanța acestui serviciu în viitor fiind declarată de 5% dintre respondenți. Per total, se poate observa o tendință de a depinde mai puțin de accesul la servicii sociale, ca așteptare/proiecție pentru viitor din partea respondenților, vizibilă mai ales în ceea ce privește cazarea.

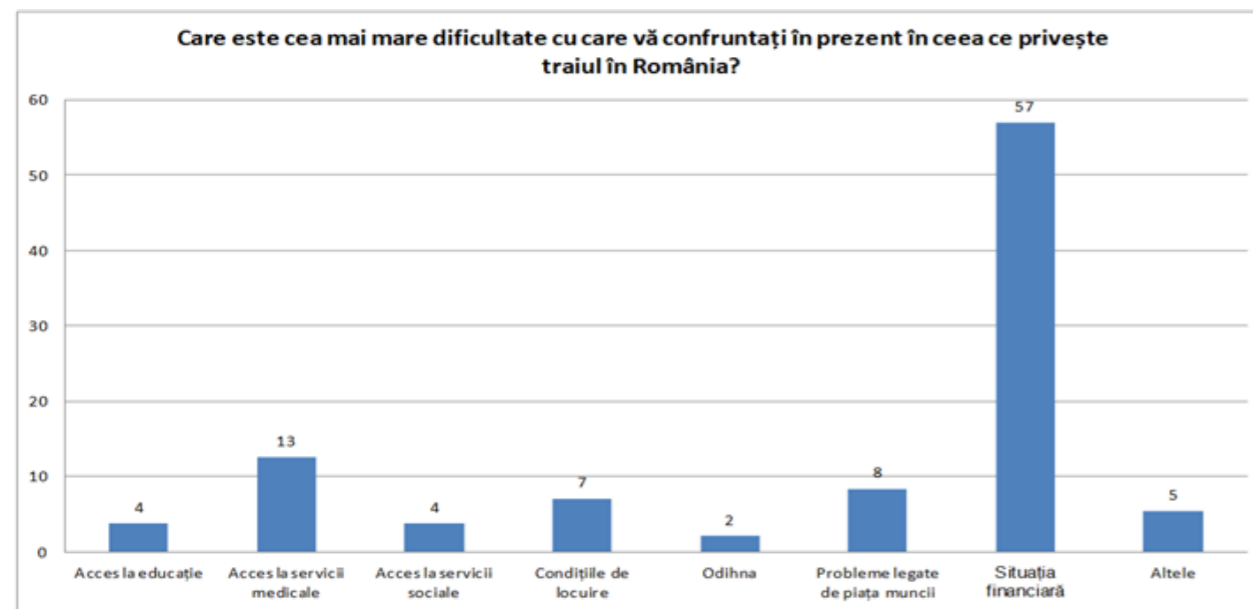
Este de menționat faptul că pentru consiliere am utilizat referințe diferite pentru prezent, respectiv viitor: pentru prezent, am făcut referire în mod distinct la trei tipuri diferite, consiliere psihologică, vocațională și juridică, iar pentru viitor ne-am referit la consiliere în mod generic.

Tabel 2. Accesul la servicii sociale acum și în viitor

Tip serviciu	% beneficiarilor în eșantion	% celor care îl consideră important pe viitor
Servicii de sănătate	36 %	24 %
After school	6 %	5 %
Cazare	48 %	24 %
Consiliere	40 %	5 %
Cursuri de limba română	33 %	17 %
Tabere/activități de socializare	20 %	15 %

Peste jumătate dintre respondenți (57%) spun că situația financiară este cea mai mare problemă cu care se confruntă în România. La mare distanță, se situează accesul la servicii medicale (13%), probleme legate de piața muncii (8%), condițiile de locuire (7%), accesul la servicii sociale și accesul la educație (câte 4%).

Fig. 21 Dificultăți întâmpinate în prezent (%)

Calitativ

Invaliditate și pensie

Una dintre respondente a menționat că fiul ei are dizabilități, dar preferă beneficiile din partea statului ucrainean celor românești. Acest lucru evidențiază importanța de a ține cont de preferințele individuale și de a asigura accesul la beneficii sociale adecvate pentru persoanele cu handicap, dar și necesitatea informării privind beneficiile acordate de statul român.

Constrângeri financiare

Alte persoane au exprimat dificultatea de a menține o dietă specială din cauza constrângerilor financiare. Costul ridicat al produselor alimentare specifice dietei a limitat capacitatea ei de a adera la dieta recomandată. Asistența financiară sau programele de sprijin destinate să ajute refugiații cu nevoi dietetice specifice ar putea atenua această provocare.

Activități sociale limitate pentru copii

Refugiații au menționat impactul pozitiv al activităților organizate pentru copii de anumite ONG-uri. Cu toate acestea, disponibilitatea activităților sociale pare limitată, deoarece acest eveniment este organizat mai rar față de nevoile acestora. Oferirea de activități sociale mai regulate și mai diverse pentru refugiați, în special pentru copii, ar putea spori bunăstarea generală și integrarea socială a acestora.

Beneficii insuficiente pentru pensionare:

Respondenții pensionari au evidențiat provocările pe care le presupune traiul cu o prestație de pensie de numai 220 de lei. Suma mică, împreună cu prețurile în creștere, fac dificilă acoperirea cheltuielilor de bază, în afara celor oferite de către centre, cum ar fi transport, alte feluri de mâncare, etc. Oportunitățile de muncă sezonieră sau programele de asistență pentru ocuparea forței de muncă adaptate refugiaților pensionați ar putea atenua dificultățile financiare.

- ” Da, 220 de lei în banii dumneavoastră. Cum pot trăi cu ei? Este imposibil, acum mai sunt și asemenea prețuri. De fapt, eu sunt în prezent pensionară. Dacă e ceva, atunci, bineînțeles, sper ca peste vară poate, cred că se recoltează castraveți undeva într-o seră. Mă gândesc că măcar ar fi ceva de lucru sezonier pentru vară. (A, refugiată, 69 de ani)

Abuzul de substanțe și reabilitarea

O respondentă și-a exprimat îngrijorarea cu privire la dependența de droguri a fiului său adult, inclusiv abuzul de substanțe și implicarea în activități infracționale pentru a-și susține dependența. Accesul la programe de reabilitare, pentru abuzul de substanțe și la servicii de consiliere, precum și sprijinul pentru familiile care se confruntă cu probleme de dependență, ar fi crucial în abordarea acestei provocări sociale complexe. Cel mai important pas fiind informarea despre posibile programe existente pentru a găsi o soluție adecvată.

» Am mare nevoie, nu știu de unde să încep, pentru că băiatul meu de 26 de ani de aici și-a pierdut pașaportul și permisul. Și de asta am venit aici să fac asta, dar de când a început să fumeze iarbă, dacă înțelegeți ce este asta, alții nici nu știu ce este. Băiatul ăla o duce foarte rău. Se droghează, se injectează. și vreau să-l bag la dezintoxicare, că fuge de mine. Se plimbă prin gară, fură, face orice pentru bani de droguri. (E, refugiată, 48 de ani)

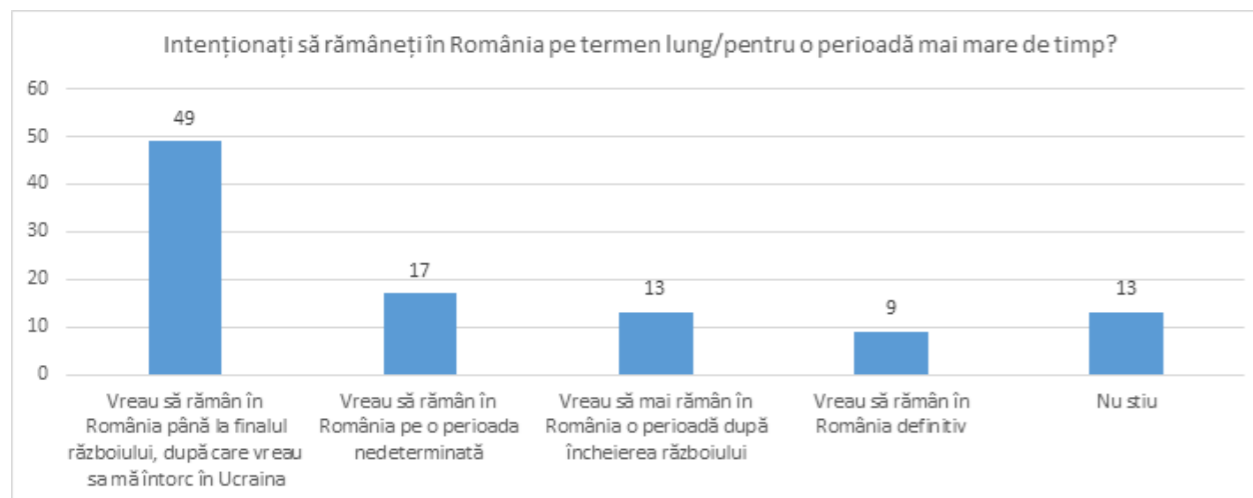
În general, cercetarea calitativă subliniază necesitatea unui sprijin adaptat în domeniul precum prestațiile de invaliditate, asistența financiară, activitățile sociale, prestațiile de pensionare și reabilitarea pentru abuz de substanțe. Abordarea acestor nevoi necesită programe cuprinzătoare de servicii sociale, colaborare între organizațiile relevante și o abordare holistică pentru a sprijini bunăstarea și integrarea refugiaților ucraineni în România.

Planuri/intenții de viitor

Cantitativ

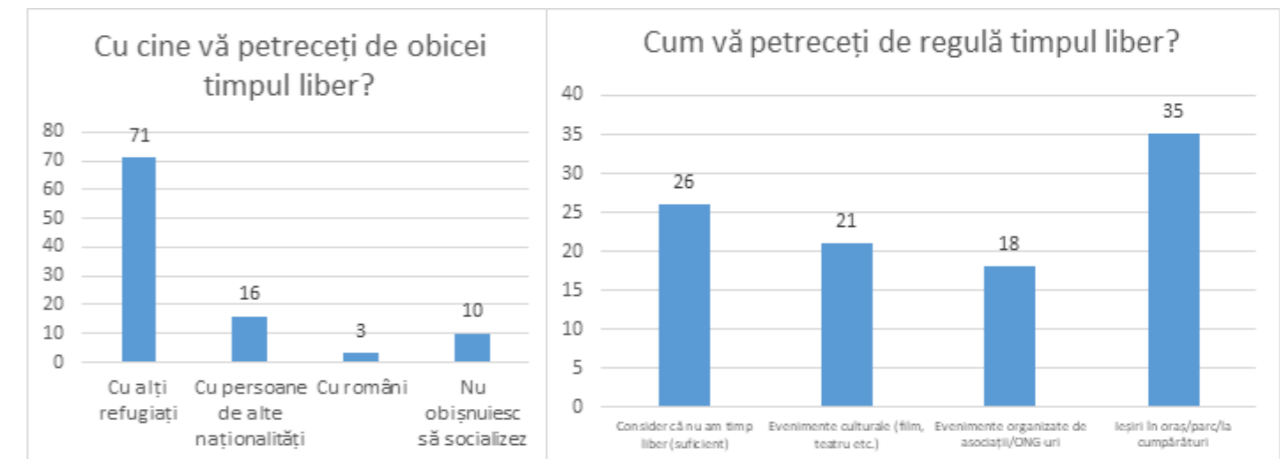
Pentru jumătate dintre respondenți, viitorul înseamnă întoarcerea în Ucraina, imediat ce acest lucru va fi posibil, adică la finalul războiului. 13% dintre ei sunt indeciși, și tot 13% vor să mai stea o vreme în România după ce războiul ia sfârșit. 26% dintre respondenți includ România ceva mai substanțial în planurile lor de viitor, spunând că vor să rămână aici definitiv (9%) sau pe perioadă nedeterminată (17%).

Fig. 22 Planuri de viitor (%)

Timpul liber este insuficient pentru 26% dintre persoanele din eșantion. Ceva mai mult de o treime dintre respondenți (35%) își petrec timpul liber la cumpărături sau prin ieșiri în oraș, 21% participă la evenimente culturale, iar 18% merg mai degrabă la evenimente organizate de ONG-uri. Mai mult de două treimi dintre respondenți (71%) își petrec de regulă timpul liber cu alți refugiați, și doar 3% cu români.

Fig. 23+24 Timp liber (%)

Calitativ

Incertitudine și timpuri nesigure

Mulți refugiați au exprimat un sentiment de nesiguranță în ceea ce privește realizarea unor planuri directe pentru viitor din cauza naturii instabile și imprevizibile a situației lor. Aceștia au menționat provocările pe care le presupune trăirea într-un „timp neclar”, în care viitorul este nesigur și neprevăzut.

Dorința de stabilitate și de a reveni acasă:

Există o dorință puternică în rândul refugiaților de a găsi stabilitate și de a se întoarce acasă, în Ucraina, odată ce războiul se va încheia, în special în rândul celor mai în vârstă. Aceștia au exprimat un atașament profund față de țara lor, menționând importanța sentimentului și dorința de a se întoarce la casele, familiile și împrejurimile familiare.

- » De îndată ce se termină războiul, vrem să ne întoarcem acasă, da, România ta rămâne în inimile noastre (B., refugiat, 73).
- » Să se astâmpere războiul să mă duc acasă. Știți eu merg în autobuz și aud cum doamnele vorbesc acolo la dâșii acasă, dar, doamne, eu mai am copacii acasă, am multe flori, știți? Nu știu. Da, de casă nu mai zic nimic. Și am plâns vreo 4 zile și m-a luat oleacă de mâini, dar zice, pe tine te bate dorul de acasă, te duci acasă și ce ai să faci? Dar eu zic știți ce eu nu vreau nici bani, nimic, eu aș mânca pâine și sare, nici pâine cu sare, doar să fiu acasă. (M., refugiată, 45 de ani)

Sentimente divergente privind rămânerea în România:

Unii refugiați și-au exprimat dorința de a rămâne în România, recunoscând potențialul unei vieți mai bune și perspectivele incerte de a se întoarce în Ucraina. Cu toate acestea, preocupările legate de statutul lor de refugiați, potențialele modificări ale reglementărilor după încheierea războiului și necesitatea de a parcurge procese juridice complexe au ridicat semne de întrebare cu privire la capacitatea lor de a rămâne pe termen lung.

” Aș fi vrut să rămân în România, dar nu știu cum vor sta treburile. Unica variantă ar fi să mă căsătoresc cu un român ca să rămân. Dar mă gândesc care vor fi condițiile de a rămâne dacă războiul se termină. O să ni se anuleze statutul de refugiat și o să ne deporteze sau nu știu, dar chiar aș fi vrut să rămân. (I, refugiată, 29 de ani)

Importanța dobândirii limbii:

Mai mulți refugiați au subliniat importanța învățării limbii române, recunoscând caracterul practic și importanța acesteia pentru integrarea lor în societatea românească. Aceștia au recunoscut că stăpânirea limbii, în special pentru copiii lor, era esențială pentru oportunități și conexiuni mai bune.

Recunoștință și reflecții asupra locației actuale:

Unii refugiați și-au exprimat recunoștința față de poporul român și față de locația lor actuală, subliniind că, în ciuda dificultăților, faptul că se află aproape de casă le-a oferit un anumit nivel de confort. Aceștia au menționat, de asemenea, gânduri legate de potențiale mutări viitoare în alte țări, luând în considerare posibilități precum Norvegia sau Germania, dar recunoscând complexitatea deciziilor privind migrația.

Planurile de viitor reprezintă un amestec complex de speranțe, incertitudini și aspirații în rândul refugiaților. Dorința de pace și stabilitate în țara lor de origine, provocările asociate cu statutul legal și importanța dobândirii limbii și a integrării, toate acestea joacă un rol semnificativ în modelarea perspectivelor și a proceselor decizionale ale acestora.

Adaptare și timp liber

Aprecieri pentru asistență și bunătate. Refugiații și-au exprimat recunoștința pentru sprijinul pe care l-au primit din partea ONG-urilor, a voluntarilor și a locuitorilor români. Aceștia au menționat că au primit ajutor pentru diverse necesități, cum ar fi alimente, articole de igienă personală și îmbrăcăminte. Amabilitatea și receptivitatea românilor au fost recunoscute și apreciate, creând un sentiment de recunoștință și căldură în rândul refugiaților.

Activități de petrecere a timpului liber și timp în familie. Refugiații au pus accentul pe petrecerea timpului liber cu familiile lor. Parcurile, cum ar fi Parcul Herăstrău, au fost menționate ca destinații populare pentru plimbări, plimbări cu trotineta și patinaj pe role. Alte activități au inclus vizitarea centrelor comerciale, mersul la muzee și explorarea orașului. De asemenea, a fost menționată și vizionarea de filme sau desene animate acasă. Activitățile orientate spre familie și timpul de calitate au fost prioritizate în timpul momentelor libere.

Unii refugiați au discutat despre dificultățile inițiale cu care s-au confruntat în adaptarea la noul lor mediu. Au fost recunoscute barierele lingvistice, cu utilizarea traducătorilor și a instrumentelor de învățare a limbilor străine, cum ar fi Google Translate. Cu toate acestea, mulți refugiați au exprimat experiențe pozitive cu

românii, remarcând amabilitatea și dorința lor de a comunica. Aceștia au subliniat eforturile depuse pentru a depăși barierele culturale și de comunicare.

Implicarea în activități culturale a fost menționată de mai mulți refugiați. Vizitarea teatrelor, participarea la concerte de muzică clasică și aprecierea simfoniilor au fost menționate ca experiențe plăcute. Acest lucru sugerează o dorință de a explora și de a se conecta cu ofertele culturale din România.

În general, analiza relevă faptul că refugiații se implică în diverse activități de petrecere a timpului liber și se adaptează la noul mediu prin crearea de legături cu comunitățile locale și prin faptul că profită de sprijinul și oportunitățile oferite de ONG-uri. Accentul pus pe timpul petrecut în familie, recunoștința pentru asistență și explorarea ofertelor culturale indică o dorință de a crea un sentiment de normalitate și conexiune în viața lor. Deși există provocări, experiențele pozitive ale refugiaților și implicarea în noul lor mediu demonstrează reziliența și dorința de a accepta circumstanțele actuale din România.

Concluzii

Atât datele cantitative, cât și cele calitative arată faptul că refugiații ucraineni stabiliți în București, cuprinși în eșantionul nostru tind să fie mulțumiți cu condițiile de locuire.

Conform datelor de sondaj, puțin sub jumătate aveau, la momentul cercetării, o locuință găsită prin intermediul programului 50/20, ceea ce face cu atât mai importantă întreruperea programului/înlocuirea lui începând cu luna mai 2023 în termeni de consecințe resimțite de către refugiați.

Cele mai dese apariții în materie de probleme cu locuirea se referă la lipsa spațiului necesar (ce include și lipsa intimității) și adecvat mobilat și utilat. Faptul că cei mai mulți se declară mulțumiți cu condițiile de locuire, dincolo de lipsurile care apar, denotă existența unor așteptări care vizează mai degrabă satisfacerea unor nevoi de bază (în acest caz, a avea un acoperiș deasupra capului).

Aproximativ două treimi dintre refugiați spun că au probleme de sănătate, și tot atâtia au accesat servicii medicale de când sunt în România. Ceea ce este de reținut la capitolul sănătate/servicii de sănătate este faptul că jumătate dintre cei care nu au accesat servicii medicale au încercat să o facă, însă nu au reușit. De asemenea, o cincime dintre respondenți au vrut dar nu au reușit să se înscrie la medicul de familie. Nevoia principală menționată în cadrul sondajului, indicată ca atare de majoritatea respondenților este aceea a accesului la servicii medicale gratuite.

Pornind de la datele acestei cercetări, sistemul medical românesc pare să pună probleme grupurilor vulnerabile, fără acces la resurse/cu acces deficitar, mai ales în condițiile în care există diferențe culturale și, asociat cu ele, bariere lingvistice. Pentru accesarea sistemului și orientarea în/cu privire la sistem, par a fi hotărâtoare relațiile mai degrabă difuze și ajutorul primit de la diverși actori, pe lângă acela primit de la instituțiile publice.

Datele sugerează faptul că angajarea este un domeniu în mod deosebit problematic pentru refugiați. O mică parte dintre persoanele cuprinse în eșantion au un loc de muncă, restul de patru cincimi nefiind integrate pe piața muncii. Problematic este faptul că cei care nu lucrează sunt de regulă în această situație pe fondul barierei lingvistice ori a programului de lucru care ridică probleme, inclusiv cu privire la îngrijirea copiilor.

Dintre cei care lucrează, majoritatea și-au găsit locul de muncă fie pe cont propriu, fie cu ajutorul rețelei personale. Această situație indică faptul că activitatea

instituțiilor publice și a ONG-urilor poate fi îmbunătățită în acest domeniu, astfel încât să poată oferi servicii relevante pentru accesul pe piața muncii și celor care sunt (considerați a fi) mai greu angajabili.

Participarea la sistemul de educație românesc ridică probleme pentru refugiații ucraineni. Sunt raportate obstacole care țin de necunoașterea limbii române sau de dificultatea procesului de înscriere. Însă, în rândul celor care au experiență cu sistemul de educație, predominantă este mulțumirea față de acesta.

Nevoia de servicii sociale este percepută a fi în scădere, comparând prezentul cu viitorul. În acest moment, ele sunt importante mai ales pentru locuire, accesarea serviciilor de sănătate și învățarea limbii române. Problema majoră cu care se confruntă refugiații din eșantion în acest moment este accesul la resurse financiare. Însă, ca și cunoașterea limbii române, accesul la resurse financiare are un caracter transversal, având impact în toate celelalte domenii.

O preocupare comună exprimată de refugiați a fost lipsa conexiunilor sociale și a prietenilor în noul lor mediu. Aceștia au menționat dorința de a avea pe cineva cu care să-și petreacă timpul liber și de a stabili o rețea de sprijin. Implicarea în activități sociale și participarea la organizații care se adresează refugiaților au fost considerate importante pentru a stabili conexiuni și a primi sprijin suplimentar.

În acest context, planurile de viitor sunt aproape inexistente. Mulți dintre refugiați își doresc să se întoarcă în Ucraina, acasă, dar își dau seama că nu pot să prevadă când se va întâmpla acest lucru. În plus, cei care vor să rămână în România nu sunt siguri că vor avea cum să se susțină financiar aici, mai ales cei cu cunoștințe limitate de limba română, cei care nu pot munci din motive de dizabilitate sau de vârstă, persoanele care au alte rude în îngrijire. De asemenea, apare și o grijă legată de incertitudinea statutului legal în țară și cât vor avea voie să mai rămână.

Recomandări

Datele colectate prin intermediul acestei cercetări permit formularea unor recomandări, atât specifice fiecăruia dintre domeniile analizate, cât și generale, cu caracter mai degrabă transversal, ale căror efecte s-ar face simțite în viața de zi cu zi.

Aceste recomandări adresează nevoile pe care refugiații din eșantion le-au identificat ca fiind importante pentru ei sau caracteristice pentru situațiile individuale în care se regăsesc.

În cele ce urmează, menționăm măsuri a căror implementare are potențialul de a contribui la creșterea gradului de adecvare la nevoile percepute ale refugiaților din București a răspunsului actorilor relevanți.

Pentru îmbunătățirea accesului la locuințe și a calității acestora:

- Ajutor oferit refugiaților pentru construirea unui spațiu intim, ca parte fundamentală a vieții de zi cu zi de la destinație.
- Facilitarea accesului la utilități și dotări cu aparatura electrocasnică necesară;
- Diseminarea informațiilor despre schema de ajutor care a înlocuit programul 50/20, astfel încât sentimentul de insecuritate/incertitudine în rândul refugiaților să nu fie sporit.

Pentru domeniul sănătate:

- Facilitarea accesului la asistență medicală primară (de exemplu, înscrierea pe listele unui medic de familie);
- Comunicare eficientă a informațiilor relevante pentru accesarea serviciilor medicale, inclusiv cu intermedierea ONG-urilor și asociațiilor care oferă servicii refugiaților;
- Oferirea de posibilități de formare în ceea ce privește comunicarea interculturală pentru cei care lucrează în asistența medicală primară (medici de familie, asistenți)
- Organizarea de programe/activități în colaborare cu medici stomatologi pentru rezolvarea problemelor dentare (în special pentru cei vârstnici)

Pentru a crește angajabilitatea refugiaților ucraineni:

- Oferirea de alternative de îngrijire de tip centru de zi pentru mamele care sunt în căutarea unui loc de muncă;

- Implicarea ONG-urilor și a instituțiilor publice ca intermediari ai cererii de forță de muncă și ofertei (specific, refugiații ucraineni care vor să se angajeze);
- Promovarea unor exemple de succes - refugiați integrați pe piața muncii, respectiv angajatori care au angajați din rândul refugiaților;

Pentru domeniul educație:

- Explicarea detaliată a procesului de înscriere la școală/în sistemul de educație;
- Încurajarea schimbului de experiențe/comunicării între refugiați care s-au integrat în sistemul de educație și refugiații care vor, dar nu au reușit încă, cu scopul de a populariza moduri de a face lucrurile;
- Oferirea de cursuri de limba română;

Pentru adecvarea serviciilor sociale la nevoile existente:

- Personalizarea serviciilor oferite în funcție de specificitățile fiecărui beneficiar;
- Informarea cu privire la beneficiile oferite de către statul român pentru persoanele cu dizabilități;
- Identificarea unor mijloace de suplimentare a veniturilor din pensiile din Ucraina care sunt insuficiente pentru nevoile de zi cu zi ale refugiaților;
- Organizarea de evenimente de socializare, atât între refugiați, cât și cu români.

Recomandări transversale:

- Cooperare inter-instituțională ca mijloc de eficientizare a răspunsului oferit refugiaților și adecvare a acestuia la nevoile existente, inclusiv prin parteneriate (continuarea parteneriatelor existente, dezvoltarea de noi colaborări) între sectorul public și cel privat, precum și între entități care lucrează direct cu beneficiarii și entități cu responsabilități mai degrabă în zona deciziilor legislative;
- Comunicare eficientă a informațiilor existente, necesare pentru refugiați, utilizând mijloace adecvate astfel încât refugiații să poată accesa cu ușurință respectivele resurse;
- Asigurarea nevoilor în ceea ce privește învățarea limbii române atât pentru copii cât și pentru adulți, în contextul în care bariera lingvistică este un aspect ce apare în toate zonele vieții de zi cu zi;
- Crearea de evenimente sociale la care să participe refugiați și români, pentru a spori expunerea românilor și a refugiaților la alteritate și a încuraja interacțiunile informale, cotidiene, între membri ai celor două grupuri.

Referințe

- Adem, Samar Al, et al. „International and local NGO supply chain collaboration: an investigation of the Syrian refugee crises in Jordan.” *Journal of Humanitarian Logistics and Supply Chain Management* 8.3 (2018): 295-322.
- Bielka, Kateryna, et al. „Act now! Critical care roles and obligations during an urban war.” *Critical Care* 26.1 (2022): 65.
- Cancelaria Prim-Ministrului. Romania’s response to the Ukrainian refugee crisis. Annual report. 13 January 2023.
- Data Friendly Space. Ukrainian Crisis. Situational Analysis. 27 ianuarie 2023. Raport disponibil online la: <https://datafriendlyspace.org/content/uploads/2023/01/DFS-Ukraine-Situation-Analysis-January-2023.pdf>
- Data Friendly Space. Ukrainian Crisis. Situational Analysis. 2 iunie 2023. Raport disponibil online la: <https://datafriendlyspace.org/content/uploads/2023/06/DFS-Ukraine-Situation-Analysis-May.pdf>
- Direcția Generală Guvernare Deschisă, Relații Publice și Cooperare Serviciul Politici de Cooperare cu Mediul Asociativ, Informații comunicate de către autoritățile publice centrale și locale privind cooperarea cu organizații neguvernamentale, în contextul crizei refugiaților din UCRAINA, 2022.
- Dumitrescu, Alina Ligia, and Valentin Constantin. „The Socio-Economic Impact of Migration in the EU: In the Case of Ukraine Refugees 1.” *Global Economic Observer* 10.1 (2022): 7-15.
- European Labour Authority, *Overview of national measures regarding employment and social security of displaced persons coming from Ukraine Country Fiche – Romania*, August 2022.
- EWL Migration Platform, Foundation for the Support of Migrants on the Labour Market ‘EWL’; Centre for East European Studies at the University of Warsaw. 2022. *Special report „Ukrainian refugees in Poland, the Czech Republic and Romania*. Disponibil online la: <https://ewl.com.pl/en/special-report-ukrainian-refugees-in-poland-the-czech-republic-and-romania/>
- International Organization for Migration. 2022a. Ukraine response. Romania - Evolution of needs report.
- International Organization for Migration. 2022b. *Ukraine Response 2022 - Romania: Profiles and Inclusion Survey (25 March – 21 April 2022)*. Disponibil online la: <https://reliefweb.int/report/romania/ukraine-response-2022-romania-profiles-and-inclusion-survey-25-march-21-april-2022>

- Kaufman, Kenneth R., Kamaldeep Bhui, and Cornelius Katona. „Mental health responses in countries hosting refugees from Ukraine.” *BJPsych Open* 8.3 (2022): e87.
- Grupul de Coordonare Strategică - Asistență Umanitară. Răspunsul României la criza umanitară a refugiaților. București, 21 aprilie 2022.
- Kumar, Bernadette N., et al. „Meeting the health needs of displaced people fleeing Ukraine: Drawing on existing technical guidance and evidence.” *The Lancet Regional Health–Europe* 17 (2022).
- Murphy, Adrianna, et al. „The health needs of refugees from Ukraine.” *bmj* 377 (2022).
- Negru, Mihaela. *Bariere & Punți. Comunicarea și Schimburile de Informații în Comunitatea de Refugiați Ucrainieni din România*. Internews Network, Septembrie 2022
- Ociepa-Kicińska, Elżbieta, and Małgorzata Gorzałczyńska-Koczkodaj. „Forms of aid provided to refugees of the 2022 Russia–Ukraine war: the case of Poland.” *International journal of environmental research and public health* 19.12 (2022): 7085.
- Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare (UNDP). CUM ESTE VIAȚA: micro-narative privind efectele crizei din Ucraina în Republica Moldova. Septembrie 2022.
- Voicu, Bogdan, Alexandra Deliu, Cristina Tomescu, Adriana Neaguț. Refugees to Romania 2018: An assessment of pathways to integration. Rapport realizat pentru CNRR. (2018)
- UNHCR Regional Bureau for Europe. 2022. Lives on Hold: *Profiles and Intentions of Refugees from Ukraine*. Disponibil online la: <https://data.unhcr.org/en/documents/details/94176>
- UNHR, The Situation of Ukrainian Refugees in Poland, 2016
- World Vision. Warm Welcomes, Lurking Tensions. Vital lessons from the global south for countries hosting refugees from Ukraine. (2022) Disponibil online la: https://www.wvi.org/sites/default/files/2022-08/Host%20tensions_final.pdf
<https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/256915>
<https://data2.unhcr.org/en/situations/ukraine>

Anexa 1 - Chestionar aplicat prin Google Forms

Bine v-am găsit! Vă mulțumim pentru participarea la acest studiu. Asociația The Social Incubator realizează o cercetare privind nevoile refugiaților ucraineni în România în vederea dezvoltării unor viitoare servicii adaptate la aceste nevoi. Vă rugăm să răspundeți cât mai sincer, vă asigurăm că datele colectate sunt confidențiale și anonimizate și vor fi folosite doar în scop statistic!

Introducere

1. Când ați ajuns în România? (lună, an)

2. Ați venit singur/ă sau în grup?

- Singură
- În grup de 3-5 persoane
- În grup mai mare de 5 persoane

3. Ați fost însoțit/ă de vreun copil?

- Nu
- Da, copilul/copiii mei
- Da, copiii celor cu care am călătorit

4. Cunoșteți pe cineva în România înainte de a ajunge în țară?

- Da
- Nu

Locuire

5. În prezent, care este situația dumneavoastră în ceea ce privește locuirea?

- Prin programul 50/20
- Locuiesc într-un centru
- Locuiesc pe cont propriu (închiriere, rude/prieteni)

6. Locuiți singur/ă sau împreună cu alte persoane refugiate din Ucraina?

- Singur/ă
- Împreună cu alte persoane din Ucraina

7. Ați avut ajutor în găsirea unei locuințe/alternative locative? (răspuns multiplu)

- Da, din partea autorităților
- Da, din partea unui ONG/unei asociații
- Da, din partea unor cunoștințe/prieteni/rude
- Da, din partea unei persoane private
- Nu

8. Pe o scală de la 1 (total nesatisfăcătoare) la 10 (total satisfăcătoare), în ce măsură situația dvs locativă/de locuire este satisfăcătoare pentru dumneavoastră?

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

9. Care sunt principalele lipsuri/nevoi cu care vă confrunțați în acest moment în ceea ce privește locuirea/condițiile de trai? (răspuns multiplu)

- Spațiu insuficient
- Acces deficitar la utilități
- Lipsă a spațiului personal/intimității
- Amenajare interioară nepotrivită/mobilier deficitar
- Relație conflictuală cu proprietarul/gazda
- Relație conflictuală cu personalul centrului
- Relație conflictuală cu colegii de apartament (refugiați)
- Altele:
- Nu e cazul

10. Ce credeți că v-ar fi de ajutor pentru îmbunătățirea condițiilor de locuire? (întrebare deschisă)

Sănătate

11. Pe o scală de la 1 (total nesatisfăcătoare) la 10 (total satisfăcătoare), în ce măsură sunteți mulțumit/ă de starea dvs de sănătate?

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

12. Aveți probleme de sănătate:

- Nu
- Da. Care?

13. De când sunteți în România, ați accesat servicii de sănătate?

- Da, în regim de urgență
- Da, consult de rutină
- Nu

14. Dacă nu ați accesat servicii medicale, de ce?

- Nu am avut nevoie;
- Am avut nevoie, însă nu am reușit din cauza costurilor materiale
- Am avut nevoie, însă nu am reușit din cauza reticenței furnizorilor de servicii

15. Dacă ați accesat servicii medicale, ați avut ajutor pentru aceasta?

- Da, din partea instituțiilor publice
- Da, din partea cunoștințelor din România
- Da, din partea altor refugiați care trecuseră prin asta
- Da, din partea unui ONG
- Nu

16. Sunteți înscris/ă pe listele vreunui medic de familie din România?

- Da
- Nu, nu m-a interesat/nu am vrut
- Nu, am vrut însă nu am reușit

Dacă a vrut și nu a reușit să se înscrie la medic de familie:

17. Care a fost piedica/ce probleme ați întâmpinat? (întrebare deschisă)

18. Care sunt principalele dvs. nevoi în ceea ce privește sănătatea?

- Acces la servicii medicale gratuite
- Mai multe informații despre cum să accesez serviciile
- Îngrijire pe termen lung/constantă (pacienți cu boli cronice)
- Altele: care?

19. Pe o scală de la 1 (total nesatisfăcătoare) la 10 (total satisfăcătoare), în ce măsură sunteți mulțumită de accesul la servicii de sănătate pentru dumneavoastră?

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Ocupare/integrare pe piața muncii

20. În acest moment, aveți o slujbă în România?

- Da
- Nu

21. Dacă nu, din ce motiv:

- Nu am căutat/nu am vrut/putut să lucrez
- Am vrut să mă angajez, dar nu am găsit un loc de muncă potrivit din cauza programului de lucru;
- Am vrut să mă angajez, dar nu am găsit un loc de muncă potrivit din cauza necunoașterii limbii române;
- Am vrut să mă angajez, dar nu am găsit un loc de muncă potrivit din cauza reticenței angajatorilor;
- Am vrut să mă angajez, dar nu am găsit un loc de muncă potrivit din cauza faptului că nu am cu cine să las copilul/copiii;
- Am vrut să mă angajez, dar nu am găsit un loc de muncă potrivit din cauza ...

22. Dacă aveți o slujbă, cum ați găsit acest loc de muncă?

- Pe cont propriu, am răspuns la un anunț de angajare;
- Prin intermediul altor refugiați care deja lucrau;
- Prin intermediul prietenilor români;
- Prin intermediul instituțiilor publice;
- Prin intermediul unui ONG.

23. Dacă aveți o slujbă, Pe o scală de la 1 (total nesatisfăcut/ă) la 10 (total satisfăcut/ă), cât de satisfăcut/ă sunteți cu acest loc de muncă?

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

24. (Dacă nota este mai mică decât 10) Care sunt problemele pe care le întâmpinați la actualul loc de muncă?

- Salariu insuficient/necorespunzător
- Loc de muncă sub calificarea mea
- Atitudinea colegilor/angajatorilor
- Programul de lucru
- Lucrul peste program/obligativitatea de a face ore suplimentare
- Altele: care?

Educație

25. Dacă are copil, copilul/copiii dvs sunt înscriși în școli românești?

- Da
- Nu
- Nu e cazul/nu are copii

26. Dacă nu, de ce nu sunt înscriși?

- Nu au vârsta necesară
- Proces de înscriere dificil
- Necunoașterea limbii române
- Alt motiv:

27. Dvs. urmați un program de educație în România?

- Da
- Nu, pentru că nu îmi doresc;
- Nu, pentru că nu știu cum să procedez;
- Nu, pentru că cei de la instituția unde am mers au fost reticenți.

28. Dacă da, pe o scală de la 1 (total nesatisfăcut/ă) la 10 (total satisfăcut/ă), cât de satisfăcut/ă sunteți cu școala din România?

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

29. Care sunt principalele probleme întâmpinate de copilul/copiii dvs la școală? (răspuns multiplu)

- Colectiv neprietenos;
- Necunoașterea limbii;
- Programa școlară dificilă;
- Altele: care?
- Nu e cazul (nu are copii/copiii nu sunt la școală)

30. Care sunt principalele probleme întâmpinate de dvs la școală? (răspuns multiplu)

- Colectiv neprietenos;
- Necunoașterea limbii;
- Programa școlară dificilă;
- Altele: care?
- Nu e cazul/nu urmează un program de educație

Servicii sociale

31. Care sunt serviciile de care beneficiați în acest moment dvs și copiii dvs?

- After school / centre de zi;
- Cazare;
- Consiliere psihologică;
- Consiliere juridică;
- Consiliere vocațională;
- Acces la servicii de sănătate;
- Cursuri de limba română;
- Tabere/activități de socializare;
- Altele: care?

32. Ce servicii credeți că vă vor fi de ajutor și în viitor?

- After school / centre de zi;
- Cazare;
- Consiliere;
- Acces la servicii de sănătate;
- Cursuri de limba română;
- Tabere/activități de socializare;
- Altele: care?

33. Care este cea mai mare dificultate cu care vă confrunțați în prezent în ceea ce privește traiul în România?

- Condițiile de locuire
- Acces la servicii medicale
- Acces la educație
- Petrecerea timpului liber
- Acces la servicii sociale
- Situația financiară
- Probleme legate de piața muncii
- Petrecerea timpului liber
- Altele:

34. Cu cine vă petreceți de obicei timpul liber?

- Cu alți refugiați din Ucraina
- Cu români
- Cu persoane de alte naționalități
- Nu obișnuiesc să socializez

35. Cum vă petreceți de regulă timpul liber?

- Evenimente culturale (film, teatru etc.)
- Evenimente organizate de asociații/ONG-uri
- Ieșiri în oraș/parc/la cumpărături
- Consider că nu am timp liber (suficient)

Planuri/intenții de viitor

36. Intenționați să rămâneți în România pe termen lung/pentru o perioadă mai mare de timp?

- vreau să rămân în România până la finalul războiului, după care vreau să mă întorc în Ucraina
- vreau să mai rămân în România o perioadă după încheierea războiului
- vreau să rămân în România pe o perioadă nedeterminată
- vreau să rămân în România definitiv

37. Dacă vreți să rămâneți în România pe o perioadă nedeterminată sau definitiv, care credeți că vor fi principalele dumneavoastră nevoi (servicii la care să aveți acces, activități la care să participați etc.)? (întrebare deschisă)

38. Dacă vreți să rămâneți în România pe o perioadă nedeterminată sau definitiv, ce fel de ajutor v-ar fi de folos și din partea cui? (întrebare deschisă)

Date socio-demografice

39. Vârsta în ani împliniți:

40. Genul

41. Nivelul de studii:

- Școală primară nefinalizată
- Școală primară finalizată

- Gimnaziu complet
- Gimnaziu incomplet
- Școală profesională
- Liceu nefinalizat
- Liceu finalizat
- Facultate nefinalizată
- Facultate finalizată
- Master nefinalizat
- Master finalizat
- Doctorat nefinalizat
- Doctorat finalizat

42. Statut ocupațional în Ucraina:

- Angajat
- Lucrător pe cont propriu/propria afacere
- Lucrător cu ziua
- Casnic/ă
- Pensionar/ă
- Incapacitate de muncă
- Șomer/ă
- Altă situație:

Număr de telefon al respondentului/adresa de email:

Vă mulțumim!

Anexa 2 - Ghid de interviu

Bună ziua,

Numele meu este....., reprezint Asociația The Social Incubator. În această perioadă realizăm o cercetare prin care ne propunem să aflăm nevoile persoanelor refugiate din Ucraina în România în vederea dezvoltării de servicii adaptate la acestea.

Nu există „răspunsuri bune” sau „răspunsuri greșite”, aceasta este o discuție deschisă în care dorim să aflăm cât mai multe despre experiența dumneavoastră în România și care sunt nevoile pe care le întâmpinați.

Vă asigurăm că ceea ce vom discuta este strict confidențial (aceleași întrebări vor fi adresate tuturor participanților la studiu, iar datele vor fi analizate împreună, fără a menționa numele sau alte date personale de identificare). Ceea ce discutăm este foarte important pentru realizarea raportului de cercetare, de aceea avem nevoie de permisiunea dvs. pentru a înregistra audio discuția noastră. Înregistrarea va fi folosită doar în scopul analizei ulterioare a informațiile culese, și va fi ștersă la finalizarea raportului de cercetare. Nicio informație legată de date cu caracter personal nu va fi menționată în raport, și nu se va face legătura în niciun fel între persoanele intervievate și opiniile fiecărui participant la cercetare.

Drumul până în România și recepția

- 1. Când ați plecat din Ucraina? Ați călătorit însoțit/ă? Cu cine, cât de mare era grupul?**
- 2. Cum a decurs trecerea frontierei/pe unde ați trecut?**
- 3. Care a fost primul contact din România? Care și cum a fost primul sprijin primit?**
- 4. Timpul petrecut aproape de graniță: unde ați fost cazat/ă, ați avut acces la bunuri? Aveați acces la utilități? Care au fost condițiile? Era ceva ce a lipsit?**
- 5. Drumul din preajma graniței până la București: în ce condiții a decurs călătoria până la București? Cine a organizat deplasarea?**
- 6. După ce ați ajuns în București, unde ați mers?**

Perioada petrecută până acum în București

- 1. După ajungerea în București, ce s-a întâmplat? Cu cine au interacționat?**
- 2. Locuire: unde locuiți în prezent? Cum au găsit această variantă? Au avut mai multe tipuri de experiențe (centru, apartament)? Dacă da, plusuri și minusuri pentru fiecare.**
- 3. Situația de acum în ceea ce privește cazarea: care sunt condițiile? Ce anume lipsește/de ce simte respondentul că are nevoie și nu a reușit să găsească?**
- 4. Servicii de sănătate și starea de sănătate: ați avut nevoie de servicii medicale? Ce fel de servicii? Le-ați putut accesa? Cum a fost procesul? Are medic de familie? Care sunt lipsurile cu care se confruntă dpv al accesului la servicii medicale? V-a ajutat cineva la acest capitol? Ce fel de ajutor și-ar dori pe viitor și de la cine?**
- 5. Piața muncii: Aveți un loc de muncă? Cum l-ați obținut? Dacă nu, ce v-a împiedicat? În Ucraina lucra? Cum e locul de muncă de aici, comparativ cu cel de acolo? Cum e locul de muncă referitor la nivelul său de pregătire? Ce fel de loc de muncă și-ar dori? Ați avut nevoie de ajutor în găsirea locului de muncă? Ce anume crede că l-ar fi ajutat/l-ar ajuta să-și găsească un loc de muncă adecvat?**
- 6. Educație: de explorat dacă are copil/copii sau își continuă studiile (liceu/postliceal/universitar) ce fel de interacțiuni ați avut cu sistemul educațional din România? Cum a decurs: înscriere la școală, continuarea studiilor din Ucraina, programe de învățare a limbii române etc. Cum e școala de aici ca mediu social? Ce dificultăți întâmpinați în prezent? Ce ați îmbunătăți în accesul dvs. la educație?**
- 7. Interacțiunea cu societatea românească: cum au decurs interacțiunea cu românii, în situații din viața de zi cu zi, de exemplu mersul la magazin, circulat cu transportul în comun. Cum par să fie românii? Cu instituțiile și ONG-urile: ce fel de interacțiuni, ce fel de sprijin?**
- 8. Interacțiunea cu cei rămași în Ucraina: Cine e acolo? Cum țin legătura?**
- 9. Petrecerea timpului liber: Cum vă petreceți timpul liber? Unde ieșiți cel mai des? Cu cine? Cum ați vrea să vi-l petreceți? Sunt activități la care nu aveți acces (bariere lingvistice/culturale)?**
- 10. Vă rugăm să ne descrieți pas cu pas o zi obișnuită din viața dumneavoastră de când locuiți în România.**

Planuri de viitor

- 11. Credeți că vor sta lucrurile în următoarele luni, în 2023 referitor la situația din Ucraina?**
- 12. Ce anume vă doriți să faceți pe viitor? Aveți planuri clare? (Intenționează să rămână în România pe termen lung, sau vrea să se întoarcă în Ucraina imediat ce se termină războiul?)**
- 13. Dacă veți rămâne în România pe termen mai lung, ce nevoi credeți că vor apărea? Ce fel de ajutor credeți că ar fi util?**

Concluzii

- 14. Ce v-a ajutat cel mai mult până acum în adaptarea la societatea românească?**
- 15. Care este cea mai mare dificultate pe care o aveți în prezent în traiul din București?**
- 16. Ce soluții vedeți pentru a îmbunătăți șederea dvs. aici? Dar în ceea ce privește planurile dvs. de viitor?**